

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גרישי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

טעמי המקרא והתורה שבעל-פה,

מבוא, התשס"א – התשפ"ה

פישר זלמן

פרק המבוא נכתב עם ר' אלעזר לב הי"ו

בפרקי פרשות השבוע, כמעט כל שבוע שני הוכן בהשתתפות הרב יעקב ויגדור הי"ו, שואל ומשיב בכולל אור משה בתל-אביב וראש כולל ערב נתיבות צבי. התוכן נידון בשעור דו-שבועי משותף לכוללים אור משה ונתיבות צבי בתל-אביב.

הצעות אנשים שונים הי"ו, רשומות עם שמותיהם במקום ההצעה

העיון טעמי המקרא והתורה שבעל-פה (שם קודם בהלכה ובאגדה), נמצא בהתפתחות מתמדת והדבר מתבטא בשנויים מהשערות על התפקידים בעבר המופיעות בפרקים מ-2 והלאה אל ההשערות על תפקידי הטעמים שבפרק 1 שהן ההשערות בעת ההוצאה לאור תשרי התשע"ח.

חלוקת הפסוקים, חלוקת דברי חז"ל וההסברים שחלקן מסומנים טטור"ל/טט הם בגדר השערות ע"פ ספירת דרכי לימוד הנראים עקביים במקראות שונים. שמות דרכי הלימוד בהשאלה בלבד מי"ג ול"ב ועוד מידות.

מלות מפתח: טעם, טעמי המקרא, הלכה, מדרש, תבנית, צופן

Keywords: Cantillation, Biblical Accentuation, Trop, Jewish Law, Exegesis, Pattern, Code

קיבלתי מתנה נפלאה מהקב"ה ואני מחלקה לכל. כל המעתיק הרי זה משובח, ושיקיים הנאמר ב-[פרקי אבות פ"ו מ"ו] כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם שנאמר (אסתר ב,כב) **וְתֵאמֶר אֶסְתֵּר לְמַלְךְ בְּשֵׁם מַרְדֳּכָי:**

טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, מבוא, התשס"א – התשפ"ה

ISBN 978-965-91868-5-3

9 789659 186853

הוצא לאור ע"י הכותב, תשרי התשפ"ה

הדף היומי 5 ד' 13 תל-אביב ת"ו 6944027,

ת"ד 58256 ת"א 6158102

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג; **תמצית ההשקפות**: אתגן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא - שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו I - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, I; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולימוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שעור. מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; פור - דרוש מהפסוק רעיוו לנושא/ים אח/ם בתושב"ע פ.

אברהם צבי קלוגער

ראש ישיבת נזר ישראל

ללימוד הגולה והנסתר

פנימיות התורה והחסידות

בית שמש

בס"ד, ראש חודש חשוון תש"ע

וענתה השירה הזאת לעד, על ידך נלבב וקרוב, איש תמידות גולה לו רז,

מלא חכמה ומדע, ירא את השם במצוותיו חפץ מאד,

ועל זכותיה אמר דבתוב "אשרי תמימי דרך ההלכים בתורת ה', אשרי נוצרי עזרתו בכל

לב יודשחוד", מוכה הרבים בתורה ובמצוות,

הלא הוא מידענו וידינו החשוב והיקר

הרב רבי זלמן פיישר שיחי לאוי"ט

בדבר אשר יע ומוצא כדי חלקו בתורהו הקדושה, שיטה סדורה ומפלאה על דרך טעמי

המקרא, דברים נפלאים דרמזים בסוד הטעם

ושופכים אור יקרות על כל קוץ וזע בשטעמים דמקובלים לנו מסיני.

הדברים היקרים מדברים בעד עצמם - כאשר תחזינה עיני הולמד בענינים המטולאים בפן.

ואף אנוכי נפלאתי על גילוי חידושו האור הזה, שבמדה מסוימת ודי היא דלת וחסה אל

היכל פנימי בתורה, לחכמה ודכה אל יקר פלאי עומק גבוהות טעמי הגנינה בתורהו

הקדושה - האצורים בתוכם פריים שלם מנגלות התהיך וסתריה. טעמו ודאו כי טוב ה'.

ונודע מה דכתב באר"י הקי ד"טעמים בחכמה" - והארת הטעמים הוי הארת אור החכמה,

אורו של משיח, דמוחזר חודש (בראשית) כתב דמשיח עתיד לדעת החכמה כדכתוב "ונחזה

עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה". וכן אי' בזה"ק (ויקרא יז) דמשיח איקרי כהן - בסוד הכהן

המשיח - דמשיח בשמן החכמה השופע על המלכות.

ולא באתי כי אם לשדף ברכתי לראי גברא יקרא, אשריו ואשרי חלקו, אשר בידעי ובמכירי

קאמינא בדבר יראתו הקודמת לחכמתו הנפלאה -

וכל אשר לו, זכה ולכן כבו יגיעה סדורה, ביראשית חכמה יראת ה"י.

וידא רעוא מן שמיא, לאמצו ולברכו ולחזקו לראי את אורו בעולם - חלפין מעינותיו

חוצה מתוך שובע שמחות ונעימות נעת, בבריאות נופא ונהדרא מעליא לו וכלל אשר לו,

ובמדה בימינו "ינתן לעם לב חוש, לשורר בפיהם שיר חוש, שיר מפואר ומחודש, על כל

שיר מדהלל ומקודש" (בלשון חפייס, יוצר לפרשת החודש), ונזכה כולנו במדה לאורו אבייר.

דכתוב וחותם לכבוד התורה הקי הולמדיה העוסקים ברזיה

אברהם צבי קלוגער

דעות ומציתות: התש"ע הרב אביגדור נבנצל שליט"א, ירושלים העתיקה: דברים מפליאים.

התשע"א הרב שלמה לוונשטיין שליט"א, בני ברק: מרגש, כבוד התורה. התשע"ב הרב מנחם מנצ'יק שליט"א לדורש הטעמים תזכה לכל טוב.

התשע"ב הרב מוזסון שליט"א, רמות: מקורי ויצירתי, והעיקר שכולו בדברי חז"ל, נתן חן בדברי חז"ל שמעוגנים בכתוב.

התשע"ב תמוז רמ' פומרנץ שליט"א: קשה להאמין שיש בדור הזה אדם עם "רעיונות מבהילים" כאלה.

התשע"ג הרב דוד פרנד שליט"א, ראש הקהל כדתיא לונדון, בריטניה שזכיתי ללמוד עמו כחצי ש"ס בבלי: שיטה מבוססת.

התשע"ג הרב עמנואל תהילה שליט"א, רכסים: ספר מדורות ראשונים, מקדים את זמנו, לצמרת הלומדים.

התשע"ד הרב יצחק מאיר מורגנשטרן שליט"א, ירושלים: נהנתי מאד, זה רעיון יפה מאוד.

התשע"ד הרב עקיבא בריליאנט שליט"א, עורך המדרש המבואר: נהנה מאד. ברור שהרעיון אמת שאפשר להבין ע"פ הטעמים. שכן הגר"א ביאר כמה

ביאורים ע"פ הטעמים. התשע"ה הרב ישראל גולדווסער שליט"א, בעל שלשלת התורה: רובד נוסף לטעמים.

התשע"ו ד"ר רענן משה שליט"א, תודה רבה. יישר כוחך. נראה שאתה מגלה עוד אחת מ"שבעים פנים לתורה".

ה בשבת ויגש, ה טבת התשע"ו הרב חיים לייב חנס שליט"א בשם מחותנו הרב מוזסון שליט"א: זית ראייה של התורה שאי אפשר להפריך אותה. הרב

חיים לייב חנס, תל-אביב: דרך לימוד לא מקובלת. בדרך רמז מתווה לחכמים כיוון דרישה.

ב בשבת ויקרא, ד אדר ב' התשע"ו, הרב דוד מרדכי גולדנברג, בית שמש: אשרי שזכה לגלות אור טעמי המקרא בעולם.

א בשבת תצא, ח אלול התשע"ט, הרב דוד מרדכי גולדנברג, בית שמש: יישר כח המאמרים שלך נותנים לי אהבת תורה.

א אמר, ז אייר התשע"ח, תודה! עשירות נפלא בדברי תורה, מכל הסוגים הלכה חסידות ומדרשים ועוד ועוד, והכל בסגנון יהודי. אשריך.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנח**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מחצית** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שחכה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

דעות תמציתיות: טעמי המקרא, המחודש מסילות בתורה. התשע"ו משפחות ב', ס', ר', תל-אביב: הכרת הטוב על העונג שבת בשבתו. התשע"ב, התשע"ז ו"סלוק: הרב אלעזר זיידמן ת"א: כבוד התורה וכבוד טז כסלו התשע"ז הרב א"י הכהן, בעל "תורה אחת" יישר כח על הספר של הטעמים, כבודו ממש עשה עבודת קודש. מאחל, שתזכה להוציא עוד ספרים רבים בכמות ואיכות! ר' איתן אשכנזי ת"א: כבוד הטעמים, טוב טעם ודעת של חכמים ונבונים.

ד' חקת, ד' תמוז התשע"ז
לכב' הרב פישר שליט"א.

זכית כי נתייחד על ידך מקום מיוחד לבאר את פסוקי התורה עפ"י טעמיה בדרך ייחודית. ואף כי מצינו מפעם לפעם את רבותינו מפרשים ודורשים את הפסוקים עפ"י טעמיהם, מ"מ לא מצינו חיבור שנתייחד ע"י. חושבני כי יש בכך כבוד לתורתנו הקדושה, הנדרשת עפ"י טעמיה בדרכים רבות, ושערי דרוש לא ננעלו. לגבי פרשתינו (חקת), חושבני להוסיף על דבריכם כי גם הטעם "תלישא" הוא בצורת חצי מספרים, המזכיר את ה"זוג". וכן הטעם "תביר" מורה על שבירה (וכן הוא אצלנו בק"ק תימן, שאין מאריכים בסלסולו), וזהו מלשון שבירה והיתוך במספרים שדקדקתם בו. גם על המאמר בפרשת משפטים עברתי, ונהנת לראותו מעמיק בפירוש דין רוב ודורשם עפ"י טעמיהם. עצם הדברים נצרכים אולי קצת עריכה לקרב את הדברים שהם בעצמם עמוקים, וכן מיוסדים על הקדמות בכללי הטעמים, אל עיני קהל הקוראים הרחב, אבל הרעיון הוא נפלא.

בברכה ובידידות: י. צברי

בס"ד (ג' מטמ"ס כ"ד תמוז התשע"ז)

שלום וברכה

עברתי על המאמר נראה נפלא לחבר סדרות טעמים בדרך הדרוש

לענ"ד כדאי לעשות טבלה בה מראים את הפסוקים אחד מתחת לשני ובמקביל ההסבר של כל אחד וכו' בהצלחה יקותיאל פיש

ליל ד' לך ה' מרחשון התשע"ח חומר מיוחד מאד ומרתק בצורה בלתי רגילה. הרב י. מ. בלושטיין ערד יו"ר מכון עומקה של הלכה ו' ניסן התשע"ח מההרצאות הטובות ביותר בכנס ה-25 לתורה ומדע – אונ' בר-אילן
א' אלול התשע"ח א' שפטים, לר' זלמן היקר, בתור אח של אברהם מרדכי זכיתי להכירך ונפעמתי מסוד טעמיך ואי"ה נזכה לראות את ספרך המוגמר על כל סודות הטעמים. בידידות יצחק מאיר הכהן פרל (בעמח"ק הלכות קידוש ידים ורגלים).
כ"ה מרחשון התשפ"ב ישר כח לרב על הספר הנפלא, שמאוד פתח לי את העיניים. יישר כח גדול, הרב ענה לי על השאלות בצורה מפליאה. יו"ר שתזכו להגדיל תורה ולהאדירה, מתוך הרחבת הדעת. ותזכו לכל מילי דמיטב. שמואל כהן זדה

תוכן הענינים

	1	טעמי המקרא וקשרם לדרשות חז"ל
6	1.1	תמצית העיון בתבנית טעמי המקרא בתורה
6	1.2	מבוא, טעמים כחלק מדרכי לימוד התורה
10	1.3	עיון בפסוקי תנ"ך אחדים ללימוד בטעמי המקרא
13	1.4	סדר הבירור
13	1.5	חלוקת הטעמים הידועה לעוצרים ומשרתים-מחברים.
14	1.6	הטעמה רעיונית – מעבר לתפקידי הטעמים כעוצרים ומחברים לתפקידי דרישה ע"פ טעמים ותבניות טעמים.
17	1.7	הגדרה מפורטת של תפקידי טעמים ותבניות טעמים בסדר אלף בית לדרישת הכתובים ע"פ הטעמה רעיונית
17	1.7.1	מונח = שוּפֵר הַוּלֵךְ
17	1.7.2	אזלֵא הנקרא גם אזלֵא-גֵרֶש הנקרא גם גֵרֶש
17	1.7.3	אתנח סוף חצי-פסוק ו- סלוק הנקרא גם סוף-פסוק
17	1.7.4	גְעִיָה הנקרא גם מעמיד
17	1.7.5	גרשׁי"ם – זהו אזלֵא לקריאה מלרע, כעין יוצא מן הענין
17	1.7.6	דרגָא - מצרף
19	1.7.7	זרקא סגול – ערך משתנה, עולה או יורד, מוסיף או גורע, תנועה,
18	1.7.8	זקף-גדול – ענין הקשור לערך שלוש
18	1.7.9	זקף-קטן – ענין הקשור לערך שניים
20	1.7.10	טפחא = טרףא – שנוי ורבוי
20	1.7.11	יָתִיב – דווקא כך, לפחות כך, מחליף פשטא במלה בת הברה אחת, או במלה מלעילית בעלת שתי הברות
21	1.7.12	מהפך = שוּפֵר מְהַפֵּךְ – מוציא ממשמעותו, ראה זקף-קטן
21	1.7.13	מרכא = מאריך – מרחיק
21	1.7.14	מרכא-כפולה = תרי טעמי (= תרי חוטרין) – שני שלבים
21	1.7.15	מקף – טעם אמצעי אילם, מצרף מלים לכעין מלה אחת, בורר מתוך רב-מצב, בורר מתוך רב-משמעות
21	1.7.16	סלוק הנקרא גם סוף-פסוק, ראה אתנח סוף חצי-פסוק
21	1.7.17	פסק – טעם אמצעי אילם, מפריד בין מלים, בין תפקידיו יצוג למדה י"א לרבי אלעזר סודר שנחלק
22	1.7.18	פזר – פיזור, הפצה, דרוש עקרון כלשהו במקום הופעתו והעבר אותו לענין תורני אחר
22	1.7.19	פשטא – אחד, אחד ויחיד, פשוט, פשט הענין

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גרישי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

23	קדמא – קודם, למפרע, מימי בראשית	1.7.20
24	רביע = רביעי – ענין הקשור לערך ארבע	1.7.21
24	שלשלת – השהיה, התלבטות, ריכוז	1.7.22
24	תביר – מחלק, ממעט, לא ממש	1.7.23
	תלישא-גדולה למנהג הספרדי תלשא – שיעורין, חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני, אלפניו אלאחריו.	1.7.24
	25	
25	תלישא-קטנה למנהג הספרדי תרסא – שיעורין, חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני, בד"כ אלאחריו.	1.7.25
26	קרני-פרה – שיעורין מיוחד	1.7.26
26	ירח-בן-יומן – קשור ל-קרני-פרה	1.7.27
26	רישום מתמטי של תפקידי תבניות הטעמים לחלק מהתבניות.	1.8
28	טבלת ספירה של תבניות טעמי מקרא בתורה ע"פ גירסת הכתר הממוחשבת	1.9
33	י"ג מדות ספרא ברייתא דרבי ישמעאל (בן רבי יוסי הגלילי) פרשה א (שו"ת בר-אילן)	1.10
33	ל"ב מדות ברייתא דרבי אלעזר (בן רבי יוסי הגלילי)	1.11
33	(אוצר המדרשים (איזונשטיין) ע' 265 – 266 (שו"ת בר-אילן)	
33	ע"פ מהרז"ו (זאב וואלף איינהארין) מדרש רבה	1.12
33	(כגון הוצאת ווגשל א' ל-ל"ב מדות ברייתא דרבי אלעזר (בן רבי יוסי הגלילי)	

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, **מכל מקום**: **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשי"ם** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

העיון החל בהתשס"א-ס"ב, תחילת כתיבת פרק כללי והשערות אייר התשס"ד, גירסא א' חי אייר התשס"ה, גירסא נוכחית תשרי התשע"ח

1 **טעמי המקרא וקשרם לדרשות חז"ל**
1.1 **תמצית העיון בתבנית טעמי המקרא בתורה**

התורה שבעל-פה מלמדת הלכה ואגדה ועצות טובות בדרך ארץ באופני לימוד מגוונים מהתנ"ך. ביניהם דרשות בלשון הכתוב, סדר מלים, קריא וכתוב, ניקוד ודקדוק, י"ג מידות שהתורה נדרשת בהם, ל"ב מידות שהתורה והאגדה נדרשים בהם, והרחבות שריכוז המהר"ו עליהם. יש כללי לימוד במשנה, בגמרא, כמדרש, במפרשים ידועים כמו רש"י, ברמב"ם ועוד שנוסחו על פני הדורות כולל בדורות אחרונים, כגון תרי"ג הכללים שריכוז המלבי"ם בספרו "איילת השחר".

הקב"ה זיכנו לאבחן תפקידים לתבניות טעמי המקרא בד"כ בחלק התורה של התנ"ך, ע"פ לימודי התורה שבעל-פה הנוכחים לעיל. העיון מגלה שהטעמה היא הטעמה רעיונית המשלבת תחביר וניקוד (אנחנו לא עוסקים בנושא ניגון הטעמים) ומלמדת על דרכי הסקה, היינו אך ללמוד מקרא מסוים ורק לפעמים מה ללמוד ע"פ תבניות טעמי המקרא ברמות פרד"ס שונות.

ע"פ הפסוקים שנבדקו בתורה, מועלית השערה שבהסתברות סטטיסטית, חלק מלימודי התורה שבעל-פה עשויים להיות מבוססים על תבניות טעמים של התורה, לפי התפקידים שאובחנו (אחד או יותר לכל תבנית) כפי שחוננו החונן דעת ית"ש במקומות שנבדקו. ככל שהעיון מתפתח אנו משפצים את הגדרות התפקידים ומשתמשים בתפקידים שאובחנו לצפות שבמקומות נוספים שניגשים ללמוד אותם תהיה בתורה שבעל-פה דרך לימוד דומה. אפשר כי בע"ה ימצאו תפקידים נוספים.

תבניות טעמים מסוימות הן בעלות מאפיינים מסוימים של מידות שהתורה נדרשת בהן, הן מבין י"ג מידות המנוסחות ע"י רבי ישמעאל בן רבי יוסי הגלילי (חלק מהן קשור לטעמים קדמא, אולא) והן מבין ל"ב או יותר מידות המנוסחות ע"י רבי אלעזר בן רבי יוסי הגלילי והן מבין אלו שמופיעות בתורה שבע"פ ולא נוסחו ע"י התנאים האלו. תבניות מסוימות הן בטוי מסוים למידות שהתורה והאגדה נדרשת בהן אבל אינם בהכרח זהות עם המידות. שתי מידות הלימוד הראשונות של ר' אלעזר הן ברבוי במיעוט, ומיעון עולה שכמעט כל חצאי הפסוקים בתורה שנבדקו מכילים רבוי ומיעוט כאשר התבניות השונות מבטאות דרכי לימוד שונות של רבוי ומיעוט.

בתחום ההלכה, צריך לזהות איזו הלכה נלמדת מהכתוב (העשוי להיות מצוה או סיפור מקראי) ולפיה לזהות מהתוכן ומתבניות טעמי המקרא דרכי הרבוי והמיעוט בהלכה הנלמדת מהכתוב. לדוגמא דרישת כתוב אחד שוב ושוב וקבלת מסקנות הלכתיות אחדות בבחינת הנאמר ב-**[בבלי סנהדרין לדא, אמר אביי (תה' סב, יב) אתה דזכר אלהים שמיים-ינו שמיים-ינו שמיים-ינו עזו לאלהים]** - מקרא אחד יוצא לכמה טעמים, כלומר ללימודים אחדים.

תבניות טעמים מסוימות נושאות מסר רעיוני העשוי להיות בנוסף ללימוד ההילכתי. כגון שילוב איזכור חידוש הבריאה והתחזקות בקבלת עול מלכות שמים הפזורה במוצע פעם בכל 14.2238 פסוקים, (סלוק) טפחא [מונח = שופר הולך] אתנה 411 מופעים / 5846 (פסוקי תורה) = 14.2238

עדות מצטברת **תומכת בהשערה** כי קיים מתאם בין תוכן של משניות, ברייתות, דרשות גמרותיות, הלכות רמב"ם, הלכות טו"ר ושו"ע ובין תבניות טעמים, עד שלפעמים אלו סדרות של משניות, ברייתות, הלכות רמב"ם בפרק אחד מתבנית טעמים אחת.

על בסיס השערות בתורה נמצא גם מתאם בפסוקי נ"ך שנבדקו.

בתורה, ע"פ גירסת הכתר הממוחשב, יש 79978 מלים, ו- 84367 סימני טעמי המקרא (כולל מקף וגעיה) ובלעדיהם 69606. תבניות טעמי המקרא של התורה, כפי שהתגבשו, מכילות טעם אחד, שנים, שלושה, ארבעה, חמישה ויותר טעמים. ההשערות מבוססות, עד טבת התשפ"ב, על כ- 11300 טעמים בתורה מכ- 69606 טעמים המהווים (16.234%) ובהחסרת 591 טעמי מקף מוסברים, מהווים (15.385%) ועל כ- 5800 דוגמאות מקוטלגות ומאות שעדיין לא קוטלגו, כגון חלק מפרשות תזרע מצורע שעברנו על רוב טעמיהם. ככל שמספר המופעים של תבניות הטעמים גדל, כך גדלה ההסתברות לזיהוי תפקידי תבניות הטעמים איך לדרוש את הכתוב ולפעמים גם מה לדרוש כדי ללמוד הלכה. העיון אינו מחפש להציג הסבר מחלט לתפקידי תבניות טעמי המקרא בתורה.

1.2 **מבוא, טעמים כחלק מדרכי לימוד התורה**
הָלְלוּ יְהוָה פֶּ אֹרְכָה הוּא בְּכָל-לַבָּב בְּסֹדֵר יְשָׁרִים וְעֲדָה: (תה' קיא,א) וְאָקֵד וְאֶשְׁתַּחֲוֶה לָהּ וְאֶבְרָךְ אֶת-הוּא אֱלֹהֵי אֲדֹנָי אֲבְרָהָם אֲשֶׁר הִנְחֵנִי בְּדֶרֶךְ אֲמֵת לְקַחַת אֶת-בֵּית-אֲחֵי אֲדֹנָי לְבָנוּ: (בר' תולדות, כז, מח), על שהדריכני בית א-דני לבוא אל חלקי בתורה.

משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה (**פרקי אבות פ"א מ"א**). משה קבל תורה מסיני וגו' ובתוך זה קבל את טעמי המקרא.

התורה כתובה ברצף מלים ללא סימני פסוק, ללא סימני ניקוד, וללא סימני הטעמה. הרמזים היחידים לפיסוק הם לפיסוק פרשיות והפרדה בין חומש לחומש. מעל מספר קטן של אותיות מסוימות יש נקודה לציין דרשה במילה על בסיס קריאה שונה של המילה לצורך הדרשה. ברבות השנים אבדה הבקיאיות המלאה במלים מלאות או חסרות, היינו אותיות ו"ו ויו"ד במלים שונות. עד כאן היה תיאור קומת הכתוב.

מעל הכתוב נמצאות קומות של מסורות של תורה שבעל-פה שמסר הקב"ה למשה רבנו וביניהם תורת התגים, תורת הטעמים ותורת הניקוד. שתי האחרונות קובעות הקריא כפשוטו, פיסוק הפסוקים, ותורמות לדרישת התורה למשל בשנוי בין הכתיב ובין הקריא.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – הלגביל; **מונח** = רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מדרך; **רבו**; **דרגא** – מדרך; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכתה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכתה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיונו לנשואים/אחרים בתושב"ע פ.

במדבר שלח לך טו,לט:

והיה לכם לציצית וראיתם אתו וזכרתם את-קל-מצנת ה' ועשיתם אתם הלכות ציצת כטווי להשגחה פרטית ולא-תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר-אתם זנים אחריהם:

(במד' שלח טו,לט) והיה לכם לציצית – מונח זקא סגול – בתפקיד מוסיף מענינו על ענינו, מוסיף מחוטי הציצית עליהם ע"י כריכת פתיל אחד תכלת או לבן משמונה פתילי הציצת על שאר פתילי הציצית. הציצית מקשרת אל **(בר' מ,א) ונעש אלהים את-הרקיע** – מונח זקא סגול הראשון בתורה, אף הוא מוסיף מענינו על ענינו כי כתוב רקיע אחד ונדרש בחז"ל **רבוי רקיעים** היינו שניים או שבעה רקיעים ומשמעותם האמונית, וגם נדרש בחז"ל הקשר בין ציצית לרקיע כגון **מדרש תהלים (בובר) מזמור צ** ש-ציצית תכלת דומה לים ... וים לרקיע ... לקשת וקשת למראה דמות כבוד ה' ... מסתכלין בציצית כאילו הדר שכינה עליהן ... **וראיתם אתו** ... להקב"ה.

הציצת קשורה בטלית ומקשרת לי"ג מידות של רחמים הנלמדים בכתוב השלישי אף הוא בזקא סגול **(שם' כי תשא לד,י) ויעבר ה' ו על-פניו וינקרא**, אף הוא מוסיף מענינו על ענינו כ-כנדרש ב-**בבלי ראש השנה יז,ב** אמר רבי יוחנן: אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומר, מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא כשליח צבור, והראה לו למשה סדר תפלה. אמר לו: כל זמן שישיראל חוטאין - יעשו לפני כסדר הזה, ואני מוחל להם. הקב"ה כביכול התעטף בטלית **כאילו הוסיף** על עצמו ועבר לפני התבה כשליח צבור ללמד הלכות סדר תפלה לסליחה.

במקביל להצבת הברור הראשון הנ"ל התחלתי בתהליך בירור בלימוד בבבלי מסכת מכות ואח"כ שבועות. במהלך הבירור בגמרא במדרשי חז"ל הקשורים להלכה, רשמתי את הטעמים במקראות המשמשים בסיס לדיון וגיליתי, מה שנראה לי, כעקביות בהתאמה חוזרת בין אופן הלימוד ובין טעמי הפסוק הנידון בפלוגתות וסוגיות אחדות ובין תבניות הטעמים. מתוך התמדה בסיעתא דשמיא בבדיקת הקשר בין תבניות הטעמים ותהליך הבירור ההילכתי והמסקנה בגמרא וכו' התפתחה ההבנה שיתכן ותבניות הטעמים בתפקידים שנמצאו והוגדרו מהוות מעין כלי הדרכה להבין מקור לדרשות חז"ל שלא היו מובנות מדרשת הכתוב עצמו. יש להדגיש שלא כל סוגיה הצלחתי לקשר לתבנית טעמים כך שהשערות מבוססות רק על הפסוקים שנחקרו, ומתאמות רק עם הפסוקים שנחקרו ואינן מסקנה כללית. ועוד חזון למועד.

נראה לומר שתפקיד דרשתי של טעם או תבנית היא במספר תפקידים הדומים במשמעותם, כגון זקא-קטן בתפקיד המספר שתיים, ובתפקיד שתי דרשות, ובתפקיד היקש מענינו (מקשר בין שני ענינים), תבר שמשמש כמחלק, או ממעט וגם במובן של לא ממש כך, או יתיב שמשמעו לא פחות ולא יותר, או לא פחות או בדיוק כך או דווקא כך.

במהלך העיון בעזוהי"ת עלה בדעתי האפשרות שחלק מתפקידי תבניות הטעמים קשורים להלכה למשה מסיני על-ידי הקשר בין בין טעמי המקרא ובין המידות שהתורה נדרשת בהם, שהם שלוש עשרה מידות של הברייתא דרבי ישמעאל ברבי יוסי הגלילי, ושלושים ושתיים מידות שהתורה והאגדה נדרשת בהם לרבי אלעזר ברבי יוסי הגלילי ועוד דרכי לימוד הנמצאות בחז"ל. כגון "היקש", וכגון מהמידות שכנס המהרז"ו "גורעין ומוסיפין ודורשין", כתוב ש"הוא סתום לא בא הכתוב לסתום אלא לפרש". ופירש **רש"י** ב-**(בבלי פסחים כד,א)** וכל המדות הלכה למשה מסיני.

עם התפתחות העיון התברר שתבניות הטעמים הם תהליכי לימוד, שחלקם עשויים לרמז אל דרשה במידות הנ"ל כניסוחה או כמקצת מניסוחה, כעין נדמים להגדרות של חלק מי"ג מידות ול"ב מידות ודרכי לימוד אחרות. לכן, חלק מתפקידי תבניות הטעמים מוגדרים בניסוח הדומה לשמות המדות המבוארות בברייתות וחלקם הוגדרו בניסוח חלקי של המידות. והשתמשנו בשמות המידות בהשאלה בלבד. לכן כתוב בעיון **כעין** ואם לא כתוב יש להתייחס לזה במובן של **כעין** שלוש עשרה מידות של הברייתא דרבי ישמעאל ברבי יוסי הגלילי, **וכעין** שלושים ושתיים המידות שהתורה והאגדה נדרשת בהם לרבי אלעזר ברבי יוסי הגלילי, או כעין דרך דרשה אחרת שלא מהברייתות האלו. עד עתה רק ב-**(בר' וישלח לו,יב) ותמנעו היתה** וגו' זוהה, בפירושי הראשונים קשר בין תבנית טעם ומידת דרשת תורה. **רשב"ם** ... ראייתי ב-**שוחר טוב ותמנעו** מחובר גם לפסוק העליון, ב-**שכל טוב** הטעם אחרי מלת **ותמנעו** נקרא קו מפסיק (פסק), ב-**לקח טוב** נקרא לגרמיה (לעצמו), ו-**רמב"ן** מפרש שהמלה היא מופע של מידה י"א לר' אלעזר בר' יוסי הגלילי "סדור שנחלק". המהרז"ו בפירושו לברייתא ל"ב מידות מביא דוגמאות למידה זו בכתובים בטעמי מקרא אחרים.

אף הלכה למשה מסיני שנמסרה ללא דרשה בפסוקים או באחת מהמידות יש לה רמזים בטעמי המקרא, כמוסבר להלן. הגמרא ב-**בבלי יומא עא,ב** מביאה שתי הלכות שאינן כתובות במפורש בתורה והתקבלו במסורת גמרא גמירי לה – הלכה למשה מסיני **(רש"י סנהדרין מז,א)** והנביא יחזקאל הסמיכם בפסוקים שנבואתו. ההלכות הן: (א) כי צווי התורה לעשות משש כוונתה לפשתים **(יחזקאל מד,יח) פארי פשתים**, וגו' (ב) שכהן ערל לב היינו שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים, לא ישרת במקדש **(יחזקאל מט,ט) כל-בן-זכר ערל לב וערל פשר לא יבוא אל-מקדשי**. וכדאייתא בגמרא ... הא מקמי דאתי יחזקאל מאן אמרה (ולפני שבא הנביא מי אמר זאת)? אלא: גמרא גמירי לה (נמסר במסורת), ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא (והנביא קבע המסורת בפסוק שנבואתו). הכא נמי, גמרא גמירי לה, ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא.

לקביעת הגמרא כי כהן ערל בשר או ערל לב פסול לעבודת המקדש הוא הלכה למשה מסיני, מוצע רמז בטעמי המקרא של הפסוק הבא: **שמות בא,יב:מח: וקי-גור אתך גר ועשה פסח לה'** **המול לו כל-זכר ואז יקרב לעשתו והיה פאזנח הארץ וכל ערל לא-יאכל בו:**

המול לו כל-זכר – דרגא מונח רביע, בתפקיד תיקון הקלוקל שנמשך מחטא אדם הראשון, פשט הפסוק הוא במילת גר לאכילת פסח להסיר ממנו ערלה שבאה לעולם מחטא אדם הראשון. הדרש ע"פ תבנית טעמי המקרא **המול לו כל-זכר** – דרגא מונח רביע, תיקון לקלוקל בהסרת ערלת בשר **ואז יקרב לעשתו** - פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן בתפקיד של שתיים, הוא (א) עיכוב ערל ישראלי מקרבן פסח; ו-ב) רמז להלכה למשה מסיני כי כהן ערל פסול לעבודה. כהן ערל היינו בעל ערלת בשר או בעל ערלת לב, היינו שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים, הנובע מצר הרע שבא לעולם בחטא אדם הראשון.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, ו; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

אלא שאין חובה ללמודם חינום.

וב-**ירושלמי מגילה פ"ד ה"א (וילנה כט,א)**] נדרש המקור לטעמי המקרא ממלים אחרות בפסוק זה. מניין לתרגום רבי זעורא בשם רב חננאל **(נחמיה ח,ח)** **וַיִּקְרְאוּ בַסֵּפֶר בְּתוֹכָהּ זֶה הַמִּקְרָא מִפְּרֹשֶׁת זֶה תִּרְגְּמוּ וְשׁוֹם שְׁכָל אֵילוּ הַטַּעְמִים וַיְבַיְנוּ בַּמִּקְרָא** זה המסורת ויש אומרי' אילו ההכרעים ויש אומרי' אילו ראשי פסוקים **[קרבן העדה] - וְשׁוֹם שְׁכָל - אֵילוּ הַטַּעְמִים** ע"י הטעמים אדם מבין פירושו ועניני המקרא.

מקור נוסף מ-**[בבלי נדרים לז,ב]** אמר רבי יצחק: **מקרא סופרים, ועיטור סופרים, וקריין ולא כתיבן, וכתיבן ולא קריין** - הלכה למשה מסיני. **מקרא סופרים**: ארץ, שמים, מצרים. **ר"ן מקרא סופרים** ארץ ארץ - שכשיש בו אתנחתא נקרא ארץ בקמץ. **[תוספות] מקרא סופרים** ארץ ארץ - [שמשתנין] באתנחתא וזקף קטן שמים מצרים.

מקור נוסף ע"פ דברי מורו של הר"ן על **עיטור סופרים**: **(בר' וירא יח,ה)** **אֶתֵּר תַּעֲבְרוּ, (בר' ח"ש כד,ו)** **אֶתֵּר תִּלְךְ: (במ' מטות לא,ב)** **אֶתֵּר תִּלְךְ** **תִּלְךְ** **(תה' סח,כו)** **קִדְמוּ שָׁרִים אֶתֵּר נִגְגִים (תה' לו,ג)** **צִדְקַתְּךָ פִּהְרִי-אֵל**. וב-**[ר"ן]** ... כל הני **אחר** מיותרין הן ואינן אלא לתפארת הלשון וגו'... **ובדברי מורי** ראיתי **דעטור סופרים** היינו שכותבין טעם מפסיק ב-**אחר** (טט): צ"ע כי כאן טעם מחבר) כי היכי דלישתמע אח"כ תלך ואח"כ **(בר' וירא יח,ה)** **תעברו** ... ואלמלא ההפסק היה במשמע אחר שתלכו **אחר** שתעברו... וקרי ליה עטור סופרים (טט – חלוף סדר המלים) משום דמעטרי לה למילתא בטעם הקריאה (טט – מנעים את הקריאה).

אפשר לדרוש בפסוק הזה ע"פ ההשערות של העיון על תפקידי תבניות טעמי המקרא, אף רמז לדרכנו למציאת רמזים בטעמי המקרא לדרשות חז"ל, נערך בעזרת הרב א"מ פערל נ"י **נחמיה ח,ח: וַיִּקְרְאוּ בַסֵּפֶר בְּתוֹכָהּ הָאֵלֶּהִים מִפְּרֹשֶׁת וְשׁוֹם שְׁכָל וַיְבַיְנוּ בַּמִּקְרָא** : פ הרב א"מ פרל הקשה כי לפי סדר המקרא **(נחמיה ח,ח)** הפירוש צריך להיות כסדר הבא: הגמרא ב-**[בבלי מגילה ג,א]** לימדה כי פיסוק טעמים נדרש מהמלים **וַיְבַיְנוּ בַּמִּקְרָא** שהן בסוף הפסוק. והרי קריאת הפסוק חייבת להיות עם הטעמים כדי להבין תורת אמת והיה צריך להיות לאחר המלים **וַיִּקְרְאוּ בַסֵּפֶר בְּתוֹכָהּ הָאֵלֶּהִים** – על-פי הטעמים היינו ע"פ **וַיְבַיְנוּ בַּמִּקְרָא** – זה פיסוק טעמים ואח"כ **וְשׁוֹם שְׁכָל** – אלו הפסוקים. ומדוע נקבעה דרשת **וַיְבַיְנוּ בַּמִּקְרָא** בסוף הפסוק? ע"פ ההשערות על תפקידי תבניות טעמי המקרא נוכל לתרץ כדלהלן: **וַיִּקְרְאוּ בַסֵּפֶר בְּתוֹכָהּ הָאֵלֶּהִים** – מרכא תביר מרכא טפחא, בתפקיד קבוצת פרטים הקשורים בנושא קריאה בספר תורת האלקים, והשוניים בהלכותיהם לגבי הנושא. יש מכאן רמז בטעמי המקרא שלא כל הנקרא והמתורגם בימי עזרא אפשר לקרוא או לתרגם ברבים. והפרטים והלכותיהם מפורטים ב-**[בבלי מגילה כה,א משנה:]** (א) מעשה ראובן נקרא ולא מתורגם, ברכת כהנים, מעשה דוד ואמנון - נקראין ולא מתרגמין. (ב) מעשה תמר נקרא ומתרגם, מעשה עגל הראשון נקרא ומתרגם, (ג) (מעשה עגל ה) השני נקרא ולא מתרגם. וגם ב-**גמרא**. איתא תנו רבנן: (א) יש נקריין ומתרגמין, (ב) ויש נקריין ולא מתרגמין, (ג) ויש לא נקריין ולא מתרגמין. וגו'

בְּתוֹכָהּ הָאֵלֶּהִים – מרכא טפחא, בתפקיד קבוצה שעשויה לגדול, יתור לרבות המקראות בתוך כל או חלק מפרטים הנ"ל. **מִפְּרֹשֶׁת** - זה תרגום **(בבלי נדרים לז,ב)**, בטעם אתנה, בתפקיד מגביל. התרגום כתוב אבל לא כל דבר הנקרא מתורגם **ברבים**.

הסיפא של הפסוק **וְשׁוֹם שְׁכָל וַיְבַיְנוּ בַּמִּקְרָא**: מרמזת לתמצית השערה על תפקידי תבניות הטעמים. **וְשׁוֹם שְׁכָל** – אלו הפסוקים, תבניות הטעמים מוגדרות בתוך חצאי פסוקים (בין סלוק לאתנה, בין אתנה לסלוק) ובמקום של זקא סגול בתוך שלישי פסוק. **וַיְבַיְנוּ בַּמִּקְרָא** – המלים מלמדות על הבנת המקרא ע"פ דרשת התוכן, טעמי המקרא מלמדים על הבנת המקרא ע"פ פיסוק טעמים. פירש **[קרבן העדה ירושלמי מגילה פ"ד ה"א]** - **וַיְבַיְנוּ בַּמִּקְרָא אֵילוּ הַהִכְרְעִים** – מה למעלה ומה למטה, פיסוק הפסוק ודרישת הפסקי ענין והפסקי דבור בתוך הפסוקים, ואיך הכתובים מלמדים ביניהם. אחד מאופני הלימוד בין חלקי פסוק הוא אלפניו ולאחריו הנמצא בתבנית הטעמים של הפסוק **וְשׁוֹם שְׁכָל וַיְבַיְנוּ בַּמִּקְרָא**. תבנית הטעמים מדגימה לימוד ממקום למקום, בתוך חצי או שלישי פסוק, בין חצאים סמוכים, ומזה גם השערה ללימוד בין חצאים רחוקים. בתוך ההסבר משולב הסבר תבנית הטעמים של המלים **וַיְבַיְנוּ בַּמִּקְרָא**.

וְשׁוֹם שְׁכָל – (אתנה) מונח זקא-קטן והוא תיאור ואחריו **וַיְבַיְנוּ בַּמִּקְרָא** – טפחא סלוק והוא פעולה, תבנית אפשרית ללימוד לאחרי ואלפניו. זה פועל בשלבים: (א) משמעות האחריו היא **וַיְבַיְנוּ** – טפחא בתפקידים (א) פותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה **בַּמִּקְרָא** – סלוק בתפקיד הגבלה (=ממעט) על הכתוב. בזה מיושב מדוע דרשה זאת מופיעה בסוף הפסוק כי בטעם סלוק מרומז תפקיד הגבלה, שלא כל פרשה נקראת או מתורגמת ברבים. ופסוק זה הנדרש על כללות הטעמים מהווה דוגמא לרבייים ומיעוטים הנדרשים מתבניות הטעמים. (ב) **וַיְבַיְנוּ** – טפחא, טופח (כעין רבוי) - התפשטות אפיון מהכתוב משמאלו (הלאחריו), היינו **בַּמִּקְרָא** – סלוק, לכתוב מימינו (אלפניו). ההגבלה הבאה מהסלוק עוברת אלפניו אל (א) **וְשׁוֹם שְׁכָל** – בתוך חצי הפסוק להגביל גבולות הפסוקים והגדרות תבניות הטעמים בתוכם אל (ב) – חצי הפסוק שלפניו **וַיִּקְרְאוּ בַסֵּפֶר בְּתוֹכָהּ הָאֵלֶּהִים מִפְּרֹשֶׁת** ללמד להתבונן ב-**שׁוֹם שְׁכָל** בדרשות של רבוי ומיעוט (הגבלות) למיניהם, ע"פ התוכן וע"פ טעמי הכתוב שקראו ולהסיק מסקנות בדרשות.

הגמרא בדרך כלל לא מזכירה את הטעמים. ב-**בבלי יומא נב,א** נאמר והתניא, איסי בן יהודה אומר: חמש מקראות בתורה אין להן הכרע: **רש"י אין להם הכרע** - לדעת היכן הן נוטין. ועיין ב-**חידושי הריטב"א** (במקום שמסביר) **חמש מקראות אין להם הכרע**. נראה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענון מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בהצי פסוק – היקש; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גרישי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מי"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פזר – דרוש מהפסוק רעיוו לנושאים אחרים בתושבע"פ.

פירושו שאין להן הכרע מלשון דקראי (מפשט הפסוק) כל היכא דליכא פיסוק דקראי או הפסק טעמים (אין להם הכרע מפשט הפסוק בלי פיסוק טעמים), **דאילו השתא דאיכא פיסוק דקראי והפסק טעמים נתברר ספיקן** (אבל עכשיו כיוון שהם מפוסקים בטעמים מתבררים הספקות ויש להם הכרע). **רבי עקיבא איגר** (במקום) עוד מקום לנושא **חמש מקראות בתורה אין להם הכרע**. עיין ירושלמי פרק אין מעמידין. לא נעסוק בנושא זה כאן.

איזכור הקריאה בטעמי המקרא נמצא ב-**בבלי ברכות סב,א** מפני מה אין מקנחין בימין אלא בשמאל? ... רב נחמן בר יצחק אמר: ... כתנאי ... **רבי עקיבא אומר: מפני שמראה בה טעמי תורה. רש"י טעמי תורה** - נגינות טעמי מקרא של תורה נביאים וכתובים, ... מוליך ידו לפי טעם הנגינה (מרמז איך לקרוא).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנח**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביעי** – 4; **מונח רביעי** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** – גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.4 סדר הבירור

ע"י ניתוח פסוקים רבים, בעיקר בתורה ולעתים בנ"ך, העוסקים במצוות ובעלי תבניות טעמים דומות, מתגלה עקביות בתהליך (דרך הלימוד) הסקת המשמעות ההיילכתית, כמובן כל מקום לענינו. ההשערות על תפקידי תבניות הטעמים מבוססות רק על הפסוקים שנחקרו וההתאמה חייבת להיבדק בכל פסוק. לכן אינן מסקנה כללית. יתכן ותבניות הטעמים בתפקידים שנמצאו והוגדרו מהוות מעין כלי הדרכה להבין מקור לדרשות חז"ל שלא היו מובנות מדרשת הכתוב עצמו. העיון משתדל להציג כל ממצא והשערה, במיוחד הקשורה להלכה, בין בטעמים בודדים ובין בתבניות מרכבות. לא לכל הטעמים הבודדים מוצגים ממצאים אף שהזכרנו את רובם. שמות הטעמים מעורבים, חלקם על-פי מנהג האשכנזים וחלקם על-פי מנהג הספרדים. גם ניתן הסבר לחלק מהם על-פי הבנתנו במשמעותם בשני המנהגים. טעמי המקרא נקראים ברובם בתבניות מרכבות. ישנם ממצאים למשמעות טעמים בודדים שהגענו אליהם כגון **רביעי**, **פזר**, ע"י הסקת מסקנה מהנידון בתורה שבע"פ במלה שהטעם מטעים או מקבוצת מלים שבין טעמיה נמצא הטעם המסוים. לגבי טעמים מסוימים כגון **זקף-גדול**, ההסקה באה בד"כ ממילה בודדת, **קדמא ואולא** מטופל כווג.

ישנם טעמים שמופיעים במספר תבניות שונות. כגון תבנית **דרגא מונח רביעי** ותבנית **דרגא תביר טפחא** ותבנית **דרגא מרכא-כפולה טפחא**. טעם דרגא מופיע בצירוף במספר תבניות ובכל אחת מהן התקבלה ההבנה שלכל תבנית ישנה משמעות אחרת. אף שהדרגא מופיעה בכל אחת מהן ועשויה להציג גם תכונת עצמאית. אפשר להמשיך זאת לצליל הנשמע מהשמעת תו נגינה בודד לעומת צליל או אקורד הנשמע מהשמעת תווי נגינה אחדים ביחד. הסה"כ נותן משמעות שונה מהתו הבודד.

1.5 חלוקת הטעמים הידועה לעוצרים ומשרתים-מחברים.

על פי פשט, הטעמים נלמדים כמחברים ועוצרים והעיון מציג אותם בתפקידים המוסקים מדרשות חז"ל. העיון מעלה, שהטעמים המחברים אינם משרתים בלבד לטעמים העוצרים אלא לעתים גם בעלי תפקידים עצמאיים או מסמלים התפשטות משמעות הטעם העוצר אל המלים המוטעמות בטעמים המחברים-משרתים.

באופן המקובל, בשיטה האשכנזית בעשרים ואחד מספרי התנ"ך וללא ספרי אמ"ת (איוב, משלי, תהלים) יש עשרים וחמישה סימני טעמים ועוד סימן מתג. הגר"א מציג בספר דיקדוק המקרא, באותם סימנים, ל"ט טעמים כי מרבה להן תפקידים לפי סיבות שונות. עיון זה מטפל ברוב העשרים וחמישה הסימנים. בגישה התחבירית הטעמים משמשים לפיסוק תחבירי, הטעמה, נגינה מוסיקלית וטעם פסק גם מפריד בין מלים המסתימות ופותחות באותיות אהו"י ואותיות שוות (שו"ע או"ח ס"סא, סע"כ). גישה זאת מחלקת הטעמים לשתי קבוצות: **קבוצת המושלים** ו**קבוצת המשרתים**.

- **קבוצת המושלים** למיניהם (קיסר, מלך, משנה, שלישי) הנקראת כך כי קובעים פסוק עיקרי של הפסוקים. הם נקראים גם עוצרים. אפשר שטעם עוצר נקרא מלך במשמעות עצור ועוזב בתורה, היינו מושל.
- **קבוצת המשרתים** הנקראים גם מחברים. אפשר שטעם מחבר נקרא משרת מפני שהוא יוצא בשליחות העוצר, מרחיב השפעת העוצר.

בספר מאור התורה, הרב וויינשטאק זצ"ל מוצגות חמש מסורות לשמות הטעמים במרכזים שונים. העיון משתמש בשמות הטעמים כמנהג האשכנזים וכמנהג הספרדים. בין מנהגים ידועים אחרים נמצא את מנהג האיטליאנו ומנהג התימנים, ידוע מנהג הגר"א (ל"ט טעמים) ומנהג שהציג הרב הילדסהיימר בספרו משפטי הטעמים (כ"ב טעמים).

בספר מאור התורה, הרב וויינשטאק זצ"ל הציג את הטעמים לפי תפקידם התחבירי כעוצרים בארבע מדרגות ומחברים-משרתים במדרגה אחת בשמותם כמנהג האשכנזים

דרגת העוצר קיסר **אתנחא**, **סלוק** (=סוף-פסוק)
 דרגת העוצר מלך **סגולא**, **זקף-קטן**, **זקף-גדול**, **שלשלת**, **טפחא**
 דרגת העוצר משנה **רביעי**, **זרקא**, **פשטא**, **יתיב**, **תביר**
 דרגת העוצר שלישי **תלישא-גדולה**, **קרני-פרה**, **פזר**, **אולא-גרש** (=אולא), **גרשי"ם**, **מונח-לגרמיה** ו
 טעמים משרתים **תלישא-קטנה**, **קדמא**, **פסיק** ו . **מקף** , **דרגא**, **מרכא**, **מרכא-כפולה**, **מהפך**, **מונח**, **ירח-בן-יוקן**

לטובת הבנת הקורא מוצגים הטעמים לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים בשמותם כמנהג הספרדים
 דרגת העוצר קיסר **אתנח**, **סלוק** (=סוף-פסוק)
 דרגת העוצר מלך **סגולתא**, **זקף-קטן**, **זקף-גדול**, **שלשלת**, **טרחא**
 דרגת העוצר משנה **רביעי**, **זרקא**, **פשטא**, **תרי קדמין** (=פשטא מלעלית), **יתיב**, **תביר**
 דרגת העוצר שלישי **תלשא**, **קרני-פרה**, **פזר גדול**, **אולא-גרש**, **שני גרשין**, **מונח-לגרמיה** ו
 טעמים משרתים **טרסא** (=תלשא), **קדמא**, **פסק** ו . **מקף** , **דרגא**, **מאריך**, **תרי טעמי** (=תרי חוטריין),
שופר תולך, **שופר מִהפך**, **ירח-בן-יוקן**

הטעמים בשמותיהם כמנהג הספרדים על-פי חומש "איש מצליח" ישיבת כסא רחמים, הרב מאיר מאזוז הי"ו
זרקא **מקף-שופר תולך סגולתא**
פזר גדול תלשא אולא גרש פסק ו רביעי
קדמא שופר-מִהפך פשטא תרי קדמין (=פשטא מלעלית) **זקף-קטן זקף-גדול**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשקפות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו- סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישייה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

שלשלת שני-גרישין תרי טעמי (=תרי חוטרין)

דרנא תביר מאריך טרחה אתנה

יתיב מאריך טרחה סלוק (=סוף-פסוק)

טעמים נוספים: תרסא (=תילשא), ירח-בן-יומן, קרני-פרה

הגר"א דקדוק ופירוש על התורה ע' כג (אוצר החכמה) הת"ק (תלישא-קטנה) אע"פ שלענין בג"ד כפ"ת הוא משרת אבל לענין הטעמים הוא אינו משרת נמצא ח"ו טעמים הם שהם מפסיקים. הרב יהודה מארקס נ"י מעיר כי מנחת שי כתב כי בשיטת בן-נפתלי תרסא במילה המסתימת באותיות אהו"י ואחריה מלה הפותחת בבג"ד כפ"ת היא טעם עוצר ודוגמתו (כאן ע"פ בן-אשר) **בר' וארא יט, יז) וְיָהִי כְהוֹצִיאָם אֹתָם ("כ" ללא דגש קל), וע"פ בן-נפתלי **וְיָהִי כְהוֹצִיאָם** ("פ" בדגש קל)**

הרב וינשטוק זצ"ל בספרו **מאור התורה** מציין כי **תלישא-קטנה**, היא לפעמים טעם עוצר. בעדה המרוקנית אין הבחנה בין **תלשא**, ובין **תרסא (=תילשא) אור החיים** שמוצאו ממרוקו מתיחס לתרסא בשם תלשא **(וי' אמר כבי, ג) וכת-כהן פי תהיה אלמנה וגו'**

חלוקת הטעמים לעוצרים ומחברים משמשת לתפקיד תחבירי של פיסוק המקרא, דוגמא לתפקיד תחבירי נמצא בפסוק **(שמות משפטים כא, לב) אם-עבד ינח השור או אמה פסוקו שלשים שקלים: ותן לאדניו והשור יפקל: ס** בקריאת הפסוק ללא טעם התביר במלים **אם-עבד** לא היה נשמע האם העבד הוא זה שנגח את השור או להיפך. טעם התביר מפריד תחבירית ומציין כי השור הוא זה שנגח את העבד או האמה.

דוגמא של הבנת תפקיד טעם זקף-גדול כעוצר ע"פ דעת הראשון ר"ש סיריליאו

שמות משפטים כג,יא: והשביעת תשמטנה ונשפתה ואכלו אביני עמך ויתרם האכל חנת השדה כן-תעשה לכרמך לזיתך:

ירושלמי שביעית פ"ט ה"ח מתניתין מי שהיו לו פירות שביעית והגיעה שעת הביעור מחלקן שלש סעודות לכל אחד ואחד. והעניים אוכלים אחר הביעור אבל לא העשירים דברי רבי יהודה. ורבי יוסי אומר אחד עניים ואחד עשירים אוכלין אחר הביעור. **גמרא ... מאי טעמא דר' יוסי, דכתיב ואכלו אביני עמך ויתרם וגו' ר"ש סיריליאו גמ'... ור' יוסי. סבר כולהו מצי אכלי. דרישא דקרא דכתיב ויתרם קאי לעמך, והכי קאמר ובעלי יתרה של עמך, דהיינו בעלי נכסים יאכלו, ואפילו משדות שלהן, וזה כל זמן ש- האכל חנת השדה א"נ ויתרם עומד במקום, וטעם המקרא יוכיח שיש זקף-גדול ב-ויתרם ללמד שעומד לעצמו ולנתקו ממאכל חית השדה.**

1.6 הטעמה רעיונית – מעבר לתפקידי הטעמים כעוצרים ומחברים לתפקידי דרישה ע"פ טעמים ותבניות טעמים.

לאחר שהיצגנו את הטעמים כעוצרים ומחברים מוצגת ההשערה שלטעמי המקרא יש גם תפקידים מעבר לתפקיד התחבירי, המרמזים לדרשות חז"ל שבמקרים רבים, למרות שהטעם הוא עוצר הוא מתחבר להמשך הפסוק. וכן טעם שהוא מחבר, בדרשות חז"ל הוא נדרש בפני עצמו. רעיון דומה מובא ב-**[תורה תמימה]**. שלמרות הטעם המפסיק דורשים סמיכות למלה שאחריו וזה לשונו **(שמות משפטים כא,ב) ... דכתיב שש שנים יעבד ויבשבעת, זמנין דבשביעית נמי יעבוד** ^(א) **[ערכין י"ח ב']**: ... **הערה כא) ... ומדרך חז"ל בהמלים הבאות בטעם מפסיק לדרשם לפנין ולאחריהן, כמו ב- [ב"מ ק"ג ב'] (ד' ל"ח מ,א) בְּחוּץ תַעֲמֹד וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אֵתָהּ נִשֵּׂה בּוֹ, דרשו בְּחוּץ תַעֲמֹד וְהָאִישׁ, וב-מנחות נ"ה א' (י"ז צו ז') לֹא תֵאָפֶה חֶמֶץ חֶלְקֶם נִתְּתִי אֵתָהּ מֵאִשׁ, דרשו לֹא תֵאָפֶה חֶמֶץ חֶלְקֶם, וב-[מכות כ"ב] דרשו הפסוק (ד' ל"ח מ,ג) אֲרֻבְעִים יָגֹנוּ גם לסוף פסוק הקודם לו (כ"ד רשעו) בְּמִסְפָּר: אֲרֻבְעִים יָגֹנוּ, וכ"כ [תוס' בחולין ס' ב'] בפסוק ד-**(יהושע יג,ג) ... חֲמִשָּׁתוֹ סָרְנֵי פְלִשְׁתִּים ... וְהָעָוִם: מִתִּימָן, וְהִנֵּן כֵּן:****

- בספר **[הכוזרי, מאמר שני, סעיף פ']** נמצאת התיחסות קצרה לנושא הטעמים והמפרשים רב מרדכי גניזי ובעל "אוצר נחמד" הרב ישראל הלוי מסבירים את השפעת הטעמים על הניקוד, ובין היתר מציינים את הנקודות הבאות:
- הטעמים **אתנה, סלוק, זקף** (טט לענ"ד כוונתו ל-קטן ול-גדול), **סגול, רביע, שלשלת** הם הפסק ענין.
  - הטעמים **אתנה, סלוק** הם גם הפסק דבור.
  - טעם **זרקא** אמנם טעם עוצר אבל הוא משרת של **סגול**.

התחלתי מהגדרה של הכוזרי

- (א) על הפסק דיבור שהוא בטעם אתנה או סלוק
- (ב) על הפסק ענין שהוא בטעם זקף או סגול

והתבוננתי מי הם הטעמים הנמצאים בדרך אל ההפסקים האלו. מתוך כך הגדרתי קבוצת/תבנית טעמים של הפסק דיבור שלפי מסורת ההטעמה יש בה רק טעמים תחתיים. התבנית עשויה להיות בסדר הבא: (סימון בסוגריים מרובעים מורה שאין חובת הימצאות הטעם בתבנית)

- [מונח] **דרנא** או **מרכא**
- או [מונח] **תביר**
- ואחרי אלו [מרכא] **טפחא**
- ואחרי אלו [מונח] **אתנה** או [מרכא] **סלוק**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש'ים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

תבנית הפסק ענין המסתיים בטעם זקף-קטן עשויה להיות

[יתיב] זקף-קטן או יתיב [מונח] זקף-קטן או מונח ז"ק

פשטא זקף-קטן או פשטא [מונח] זקף-קטן או מהפך פשטא [מונח] זקף-קטן (תחבירית יתיב מחליף פשטא בנסיבות מסוימות, ע"פ הרב הילדסהיימר משפטי הטעמים)

לעתים יופיע טעם מרכא לפני פשטא

תבנית הפסק ענין המסתיים בטעם זקף-גדול היא רק זקף-גדול

תבנית הפסק ענין המסתיים בטעם סגול היא [מונח] או [מרכא] זרקא [מונח] סגול (בתורה גם שלושה מופעים של זרקא זרקא סגול). מה שבא לפניו הוא כמו בפסוקים אחרים לפני הפסק ענין או הפסק דיבור

על בסיס תבניות הפסק ענין בטעם זקף (זקף-קטן, זקף-גדול) ובטעם סגול שהם טעמים עליונים (היינו מעל שורת הכתוב), התחלתי לחקור האם גם טעמים עליונים נוספים מהיום הפסקי ענין כלשהם

בין תבנית הפסק ענין המסתיים בטעם סגול ובין תבנית הפסק דיבור המסתיים בטעם אתנה תמיד יש תבנית הפסק ענין כלשהי תבנית הפסק ענין המסתיים בטעם סגול מלווה בתבנית הפסק ענין נוספת לפני הפסק דיבור המסתיים בטעם אתנה ואח"כ עוד הפסק ענין ומסיים בהפסק דיבור המסתיים בטעם סלוק

התבניות האלו מגבילות את הצירופים בין הטעמים ובין התבניות ומהוות גדרות שכתוכם צריך להבין את תפקידי הטעמים והאם אפשר ללמוד מטעם ולטעם ומתבנית לתבנית.

תבנית טעמים "הפסק ענין" פירושו קבוצת טעמים המפסיקה בתוך חצי פסוק. לדוגמא:

(בראשית א,ב) והָאָרֶץ הַפֶּסֶק עֲנִין הַיְתֵיהּ תְהוּ נְבָחוּ הַפֶּסֶק עֲנִין וְחֶשֶׁךְ עַל-פְּנֵי תְהוֹם הַפֶּסֶק דְבוּר

יְרוּחַ אֱלֹהִים הַפֶּסֶק עֲנִין מִרְחַפֶּת עַל-פְּנֵי הַמַּיִם: הַפֶּסֶק דְבוּר

לכל הפסק ענין או דבור ישנם תפקידים.

מתוך שהטעמים העליונים זקף-קטן, זקף-גדול, סגול הם הפסקי ענין נשאלות השאלות הבאות:

- האם יש עוד טעמים עליונים, שהם הפסקי ענין, או אולי הם מהווים תת קבוצות של הפסקי ענין .
- אם יש תת-קבוצות, כיצד הן משפיעות על הדרשות?
- מה תפקיד הטעמים התחתונים והאמצעיים, בתוך קבוצות הפסקי ענין, שנראה כי הן מבוססות על טעמים עליונים?

ועוד התברר כי הטעמים העליונים בין היתר מציינים מספר זקף-קטן – 2 . זקף-גדול – 3 , ותבנית הטעמים זרקא סגול בין היתר מציינת חלק משלם. מיימצאים אלו במקביל למיצאים בטעמים בודדים ותבניות אחרות מלמדות כי תבניות (מטעם אחד ועד אחדים) מסוימות מציינות רבוי ואחרות מציינות מיעוט . ונראה כי כל חצי פסוק מכיל לפחות רבוי אחד או שנוי משמעות תוכן אחד ואחריו הגבלה אחת, פרט לחצאי פסוק בעלי טעם בהם מופיע אתנה או סלוק בלבד (קיסר), היינו ללא טעם נוסף שנשמע כגון (וי' תז' יג,יח) וּבִשְׂרָיִי-יְהִי בּוֹ-בְעֵרְוִי שְׁחִין וְנִרְפָּא: מלת וְנִרְפָּא בטעם סלוק בלבד.

בקבוצת התפקידים של קבוצות הענין והתחונות עלו אפיונים (דרכי דרשה) משותפים אחדים לטעמים העליונים ואפיונים משותפים אחדים לטעמים התחוננים. לכן הסקנו שיש מקום להתייחס לטעמים גם לפי מיקומם ביחס למקרא הכתוב לטעמים עליונים, טעמים אמצעיים וטעמים תחתונים, בנוסף על חלוקת הטעמים לפי עוצרים ומשרתים-מחברים. בחלוקה זאת נמצא בכל קבוצה טעמים עוצרים ומשרתים-מחברים. נעוד מתברר כי הטעמים הבאים שרובם עוצרים במדרגה נמוכה: פזר, תלישא-גדולה (תלשא), תלישא-קטנה (תרסא), אולא-גרש או גרש'ים, מרמזים על עניני דרישה מיוחדים בחצי הפסוק, ולחלקם התבניות האחרות מפרטות אותם.

להלן מוצגים הטעמים בחלוקה לעליונים, אמצעיים, תחתונים טעמים עליונים –

מסוג הטעמים העוצרים אולא. (אולא ללא קדמא לפניו שמו אולא-גרש או גרש עבור מלה מלעלית ו- גרש'ים עבור מלה מלרעית). זרקא סגול, תלישא-גדולה, קרני-פרה, שלשלת, פזר, פשטא, זקף-קטן, זקף-גדול, רביע (רביעי)

מסוג הטעמים המשרתים-מחברים קדמא, תלישא-קטנה, הכוזרי מצייין שטעם זרקא הוא למעשה משרת לטעם סגול

הגר"א מצייין שטעם קדמא ללא טעם אולא אחריו אף הוא נקרא אולא והינו עוצר

הרב ויינשטוק מצייין כי תלישא-קטנה היא לפעמים עוצר ובעדה המרוקאית אין הבחנה בין תלשא (תלישא-גדולה) ותרסא (תלישא-קטנה)

טעמים אמצעיים / תיכונים –

מסוג הטעמים העוצרים מונח-לגרמיה ו

מסוג הטעמים המשרתים-מחברים מקף, פסק ו

טעמים תחתונים –

מסוג הטעמים העוצרים סלוק, אתנה, טפחא, תביר, יתיב,

מסוג הטעמים המשרתים-מחברים דרנא, מרכא, מרכא-כפולה (= מרכאיים), מונח, מהפך, ירח-בן-יומו

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**; **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרקה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב"ש ששעויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא/ים אחר/ים בתושבע"פ.

תפקידי הטעמים בנושא דרכי לימוד התורה (באופן כללי, לא ממצה ולא בלעדי):

- א. **טעמים עליונים מסוימים** מציינים דרך לימוד של נושא ופרטיו, כמו כעין היקש, כעין בנין אב, כעין כלל ופרט או רבוי ומיעוט ועוד דרכי לימוד בהגדרות, שחלקן בדרך השאלה בלבד נלקח מ"ג מידות של רבי ישמעאל ומל"ב מידות של רבי אלעזר ועוד דרכי לימוד שלא נכללו בברייתות המלמדות מידות אלו.
- ב. **טעמים עליונים מסוימים וטעמים אמצעיים ותחתונים** בתוך תבניות טעמים עליונים מכוונים את תהליך הלימוד בדרכי הלימוד המצוינים ע"י טעמים עליונים שצוינו בא'.
- ג. **טעמים אמצעיים** מסייעים ללימוד בטעמים עליונים ותחתונים, ע"י יצירת אגודים, הפרדות, היקשים. מטעם הפסק אפשר ללמוד גם ללא קשר לטעמים שבסביבתו.
- ד. **טעמים תחתונים מסוימים** מסייעים להכוונת הלימוד בתוך תבניות טעמים עליונים שצוינו ב(א). בתבנית הפסק דיבור הם מהווים תבניות רבוי ומיעוט – הגבלה ללא מעורבות של טעמים עליונים.

- כגון **מרכא פשטא זקף-קטן**, כעין רבוי – הארכת / הרחבת השפעה או חלות אלפניו בנוסף על הרבוי של **זקף-קטן**
- כגון **מרכא זרקא מונח סגול**, כעין רבוי מורחב על הענין של **זרקא... סגול**, דומה להשפעה על זקף-קטן
- כגון **[מונח] זרקא [מונח] סגול**, כעין תוספת או גריעה מוגבלת מהענין של **זרקא... סגול**

תפקידים כלליים של תבניות טעמים מסוימות

- מהעיון מתברר כי ישנם תפקידים כלליים, דהיינו שאותו התפקיד מופיע במספר טעמים ותבניות בשינויים ביניהם. כגון:
- (א) טעמים עליונים שביני תפקידיהם ישנו תפקיד המרמז **לענין של מספר**, מאחד ועד ארבע ויותר. אחד מתפקידי המספר לרמז ברישום מקוצר לדרוש מספר דרשות כהמספר המרמז בתבנית הטעם (א) ע"פ פסוקים (ב) ע"פ מסורת ללא פסוקים
- פשטא, מונח** – אחד,
זקף-קטן – שניים, שני פרטים בענין מסוים, שתי דרשות
זקף-גדול – שלוש, שלושה פרטים בענין מסוים, לפחות שתי דרשות באופן אחד ושלישית עשויה להדרש באופן אחר
רביע – ארבע, ארבע דרשות או ערך (מספר) ארבע או רביעית
מונח רביע – כמו רביע על כל תפקידיו, או חמש ויתכן גם יותר לפי הענין

(ב) תבנית טעמים בתפקיד לימוד אלפניו (כלומר מהכתוב המוטעם אל הכתוב שלפניו)
תלשא (תלישא-גדולה),
קדמא,
קדמא מהפך פשטא.

קיסר [פשטא] מונח זקף-קטן או קיסר פשטא [מונח] זקף-קטן והתוכן המוטעם בו הוא תיאור או מצוה או פעולה ולאחריה עוד מצוה או פעולה, כל התבנית כולה מלמדת אלפניה.
קיסר מרכא [פשטא] מונח זקף-קטן לימוד אלפני לפניו
טפחא התפשטות לימוד מהתוכן המוטעם על ידה אלפניו
דרגא תבנית בטעם תחתון, העשוי להצביע למקום רחוק ממקומו.

(ג) הטעמים התחתונים **אתנה** או **סלוק** הם בתפקיד של הגבלה וקבוצת הטעמים התחתונים הקודמים להם מרמזים על קבוצת פרטים.

מסקנות העיון – תפקידי הטעמים בדרכי לימוד התורה

- א. מודל תפקידי תבניות הטעמים מבוסס על כ-14% מטעמי התורה פרט לגיעה ומקף, על כ-12600 טעמים ועל כ-6600 תבניות מקוטלגות ומאות שאינן מקוטלגות מהתכנים של התורה שבעל-פה, שלדעתנו תפקידי תבניות הטעמים המוצעות מתואמים עמם
- ב. אפשר כי טעמי המקרא הם ברמת רמז של הפרד"ס ומשמשים בהטעמה הרעיונית בפשט ברמז בדרש ובסוד
- ג. בהסתכלות רחבה נוצרת רשת רעיונית בין חלקי תורה בתבניות דומות
- ד. הלימוד ע"פ הטעמה רעיונית קיים בעת ובעונה אחת עם לימודים בדרכים אחרות, כמו המידות שהתורה והאגדה נדרשות בהם, ולעתים מרמז אליהם ומשתלב בהם.
- ה. לכל טעם ותבנית טעמים יש כנראה תפקידים אחדים. לכן יש למצוא את כלל התפקידים של כל טעם ותבנית.
- ו. לא בכל מופע של טעם ותבנית טעמים כל התפקידים פעילים. כל דרך לימוד נקבעת ע"פ התפקיד שהטעם ותבנית הטעמים משרה בהתאם לתוכן הפסוק והטעמים שלפניו ולאחריו. לכן יש למצוא בכל מופע לאיזה תפקיד אפשר להתאים את הטעם או התבנית.
- ז. טעמים ותבניות מסוימים מציינים רבוי ואחרים מציינים הגבלה – מיעוט
- ח. במופעים מסוימים הטעם או התבנית מרמזת לכעין רישום מקוצר המרמז לכתובים אחרים שיש לדרשם בהקשר לכתוב במקום הטעם.
- ט. היות ומצאנו דמיון מסוים למידות שהתורה נדרשת בהם, לכן אנו מחפשים קשרים בין טעמים למידות ולדרכי לימוד אחרות בנוסף לרבוי ולמיעוט פשוטים.

תמצית ההשערות: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרקה – שנוי ו/או רבוי ו/או התפשטות אפיון אלפניו; **מרכא טפחא** – קב"ש ששעויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא/ים אחר/ים בתושבע"פ.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגזול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי'ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה; פזר – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים אחרים בתושבע"פ.

הגדרה מפורטת של תפקידי טעמים ותבניות טעמים בסדר אלף בית לדרישת הכתובים ע"פ הטעמה רעיונית

סדר הטעמים בהגדרה המפורטת בסדר אלף-בית:

1.6.1 מונח = שופר הולך

פתיחה בטעם מונח בגלל תפקידו בכל תבניות הטעמים

טעם מונח כמשרת / מחבר לטעם עוצר, קריאתו קצרה והוא עשוי ללמד על הוספה על או מסוג הטעם העוצר. למשל מונח זקף-קטן – המונח עשוי לרמז ליותר מדרשה אחת בתבנית הטעמים שאחריו, כאן זקף-קטן. מונח רביע ללמד על לפחות ארבע, יותר מדרשה אחת בטעם רביע, מונח תלישא-קטנה יותר מדרשה אחת בטעם תלישא-קטנה (=תרסא).

טעם מונח המופיע לפני תבניות טעמים מסוימות שקריאתו מאורכת להדגיש (א) שיש דרשה מיוחדת מהכתוב ו/או (ב) שאופן הלימוד הנלמד מהתבנית הבאה אחריו נלמד יותר מפעם אחת. כגון: תבנית מונח זרקא מונח ... מונח סגול אפשרות שמונה שלפני זרקא מלמד שכאילו לפנינו סדרות אחדות של זרקא [מונח] סגול. תבנית מונח ואחריו למשל מהפך פשטא מונח זקף-קטן אפשרות שמונה מלמד שכאילו לפנינו סדרות אחדות של מהפך פשטא מונח זקף-קטן. תבנית מונח ואחריו למשל דרגא תביר [מרכא] טפחא או מרכא תביר [מרכא] טפחא אפשרות שמונה מלמד שכאילו לפנינו סדרות אחדות של מרכא או דרגא תביר [מרכא] טפחא.

טעמים בסדר אלף-בית.

1.6.2 אזלא הנקרא גם אזלא-גרש הנקרא גם גרש

תבנית הטעמים שבבסיסה אזלא-גרש או גרשי'ם – יצא לסוגין

תבניות טעמים הנשענות על אזלא, היינו אזלא-גרש וגרשי'ם (1448 פסוקים, 1633 מופעים)

אזלא-גרש (=גרש) 1120 גרשי'ם 512 מופעים בתורה (סה"כ 1632 צריך בדיקה כי לעיל נאמר 1633)

אזלא (גרשי'ם או אזלא-גרש) מהפך פשטא – יצא להקל ולא להחמיר. היות ותבנית זאת בדרך כלל סוגרת ענין ע"י טעם זקף-קטן אפשר כי התבנית הזאת היא אחת משתי הדרשות הנלמדות ע"י תבנית הטעמים: מהפך פשטא [מונח] זקף-קטן

אזלא (גרשי'ם או אזלא-גרש) ... תביר – יצא להקל ולהחמיר, כגון (בר' וירא כבת), אלהים – גרשי'ם יראה-לו השגה לעלה – מרכא תביר טפחא, גרשי'ם ... תביר יצא להקל ולהחמיר, להקל שאם יהיה שה הקרבן יהיה שה, ולהחמיר שרק אם לא יהיה שה הקרבן יהיה יצחק.

אזלא (גרשי'ם או אזלא-גרש) מונח רביע – יצא ללמד על עצמו או על הכלל כולו

אזלא-גרש (ללא קדמא לפניו) מונח [מונח] רביע – 25 פסוקים, 25 מופעים

גרשי'ם מונח [מונח] רביע – 92 פסוקים 92 מופעים

גרשי'ם רביע – 6 פסוקים 6 מופעים

אזלא (גרשי'ם או אזלא-גרש) קדמא – בשתי יחידות מלים (2 מלים או עם מקפים) מציין שנוי סדר של מאוחר המקדים המוקדם, כגון כתוב מאוחר או אחרון ומבוצע ראשון, כגון עשוי להיות למד קודם למלמד. כ- 32 מופעים
אזלא (גרשי'ם או אזלא-גרש) קדמא מהפך פשטא – אזלא בראש התבנית לרמז על פעולה שהתחילה, הושעתה וחודשה או שתתחדש. פעולה שאמורה להיות מאוחרת החלה לפני זמנה, מושעת, תחל שוב. מופיעה בתורה 3 אזלא + 10 גרשי'ם

1.6.3 אתנח סוף חצי-פסוק ו- סלוק הנקרא גם סוף-פסוק

אתנח או סלוק – הפסק דיבור המגביל הענין. אופן אחד של הגבלה הוא למעט כל נושא / ענין פרט למדובר בו

אתנח או סלוק המטעמים מלת "לאמר" בתורה 214 פעם, (אתנח 84, סלוק 130). אפשר כי תפקיד הגבלה של אתנח או סלוק

מתואם עם הדרשה של רבי יהודה ובי רב ב- בבלי פסחים מבא, ו- בבלי תמורה זב, כי מלת לאמר כמו ב-(י' מציע ידא), ונדבך ה'

אל מנשה לאמר: היא נוטריקון "לאו אמור" לדרוש לאו מתוכן העשה שאחריו. מלמד שכל הלא תעשה הנלמדים כדלקמן בפרשה רמוזים במלה זו ונלמדים ומתרכיבים מטעם מרכא במלים אל-מנשה.

1.6.4 נעיה הנקרא גם מעמיד

דגש קריאה בנוסף לטעם אחר, משרת, ציורו כמו סלוק

1.6.5 גרשי'ם – זהו אזלא לקריאה מלרע, כעין יוצא מן הענין

זה כטעם אזלא, אבל לקריאה מלרע, כעין יוצא מן הענין, עוצר בדרגה 4 שליש

1.6.6 דרגא - מצרף

[אמת ליעקב] (בר' נח זכב) וישאר אף-תנח וישאר אף-בתבה:

עיין במנחת שי שכתב וז"ל: וישאר מלעיל הדרגא בשי"ן בספרים המדויקים וכו' עכ"ל. ויש להוכיח מש"כ שוישאר הוא מלעיל, דאם לא כן היה לנו להטעים וישאר במרכא כיון שאין בינו לתביר רק תנועה אחת, ודו"ק²⁸.

[מנחת שי] (בר' נח זכב) וישאר: מלעיל הדרגא בשי"ן בספרי המדוייקי, וכ"כ א"ת. וזבמקרא גדולה בדפוס כתוב עליו ל', ובנ' כ"י ל'

ומלעיל, ע"כ. וכן ראוי להיות כי האל"ף בסגול, ואילו היה מלרע היתה האל"ף בצירי כמו ונתשאר היא (דרות).²⁸ [וישאר].

טט: בתבנית דרגא תביר צריך להיות יותר מתנועה אחת ביניהם, בכתובים (במ' נשא זכב), נאר יהנהו פניו אליה ויהנהו: ס

(ו,נו) יהנהו פניו – דרגא פסק תביר, הפסק מוסיף כעין עוד תנועה לפני פניו (תביר), ראה פסק.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנח, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי'ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

מצרף, פותח קבוצה סוגרת דבור עם הלכה שווה לפרטיה, משרת, מחבר טעם **דרנא** מופיע בשלוש תבניות. הוא גם בעל תפקידי דרישה לעצמו ללא התבנית. **מתפקידי דרנא** לעצמו (א) מקשר – כגון בין שני כתובים, (ב) מצרף – שכל פרט מהמצוה מעכב, כמו ארבע פרשיות שבתפילין המעכבים זה את זה, **מתפקידי דרנא** בשלוש תבניות:

דרנא תביר [מרכא] טפחא תפקיד שטופל בהקשר לטעם **תביר**

דרנא מרכא-כפולה (=מרכאיים) **טפחא** 14 פעמים בתנ"ך, חמשה מהם בתורה. אין מרכא כפולה בתנ"ך בלי דרגא לפניו וטפחא אחריה. פעם אחת בלבד בתהלים במרכא כפולה ללא דרגא לפניו וללא טפחא אחריה. **אולי גרסה משובשת ובמקום צ"ל מרכא או מעמיד.**

(א) עיקר משמעותה נעשה מעשה אף שלא לא היה ראוי לעשותו, או יש לומר שבא לתקן מעשה שלא היה ראוי לעשותו.

(ב) כאשר **מרכא-כפולה** מרמז על שני ענינים או שלבים או תיווך בענין הנדון

(ג) **[זהר פירוש הסולם בלק לה]** ב' תנועות שיריה על שתי הבאות, שני תקונים.

(ד) האדמו"ר מ"מ"ש (שמות הטו) **לְמַה תַּעֲשֶׂה לָהּ** עניין שיש בו **כפל**, שני צדדים מנוגדים זה לזה.

דרנא מונח רביע

(א) התבנית מופיעה 59 = נד"ה פעם בתורה ויש לחלק ניכר מהמופעים קשר לנושא תיקון הקילקול של היצר הרע בחטא אדם הראשון, תיקון כח ה(מ)תאוה לקדושה, לחלק מהמופעים קשר לגלות השכינה (הנמשל בזוהר לכעין מצב נד"ה) וחזרתה.

(ב) במקרים בודדים בלבד מצאנו תפקיד אחר, כעין פרט עיקרי/מרכזי בענין המדובר, שפרטים אחרים עשויים להתייחס אליו, כעין ענין מקושר לפניו ומופרד מאחריו.

אפשר כי לתבנית **דרנא מונח רביע** יש תת-קבוצה **אולא-גרש / גרשי'ם (מונח) דרנא מונח רביע**. להלן רעיונות למשמעותה

בין תפקידיה של תבנית הטעמים **אולא-גרש / גרשי'ם [מונח] רביע** נמצא התפקיד כעין יצא ללמד על עצמו או על הכלל.

אפשר שתבנית הטעמים **אולא-גרש / גרשי'ם [מונח] דרנא מונח רביע** היא הרכב של שתי התבניות זו על זו, ומשמעותה יצא ללמד על עצמו או על הכלל וגם אחד מתפקידי תבנית הטעמים. **דרנא מונח רביע**

אפשר כי תבנית **אולא-גרש / גרשי'ם דרנא מונח רביע** היא מופע של מידה (ט"ז) מדבר שהוא מיוחד במקומו, בברייתא דל"ב מדות ברייתא דרבי אלעזר בן רבי יוסי הגלילי.

מונח רביע – בתבנית **דרנא מונח רביע** עשוי גם לתפקד בתפקידו, שהוגדר במקומו.

1.6.7 זקא-גדול – ענין הקשור לערך שלוש

זקא-גדול – זקא-גדול מציינ ענין של שלוש, לפחות שתי דרשות באופן אחד ואחת עשויה להדרש באופן אחר או בהפך מהשתיים האחרות. שתיים שהם אחד (כגון מכסה עורות אילים מאודמים ועור תחש).

- תפקיד מספר הלימודים / הדרשות שלוש,
- זקא-גדול – ענין של שלש, צורת הטעם שתי נקודות וקו כעין אותיות י-ו-י שהגיל שלהן עולה הוי"ה
- תפקיד הקשור כנראה לשרש "אמר" (כ-35% מהמופעים בתורה), אין הסבר

זקא-קטן זקא-גדול – (א) עשוי לבטא דבר החוזר וקורה וכעין בנין אב; (ב) מצביע על אפשרות לביצוע **חישוב הפרש** בין גימטריה הטעמים העולה יסו"ד מלכו"ת העולה תקע"ו וגימטריה התוכן או להפך והסקת מסקנה מדרשית ואו הילכתית. (ג) שתיים ושלוש שה"כ חמישה דברים (כגון חמש חטאות מתות) (ד) רמז לר"ב נצוצין קדושים מתוך רפ"ח נצוצין קדושים שנגאלו ממצרים (רפ"ח * 2 עולה תקע"ו). שני פסוקים עם שני מופעים בשני חצאי פסוק אחד עוסקים באותו ענין

זקא-גדול [...] זקא-קטן - בין שני קיסרים (אתנח סלוק, סלוק אתנח) מרמז נפילה, צריך שנוי גדול מהסדר הטבעי לתקנה,

זקא-גדול זקא-גדול - בין שני קיסרים (אתנח סלוק, סלוק אתנח) – גלוי נבואי נעלה, שלוש ושלוש שה"כ ששה דברים

1.6.8 זקא-קטן – ענין הקשור לערך שניים

זקא-קטן – ענין של שני דברים. שני למודים **מונח זקא-קטן** – מונח מוסיף מצב בתוך אחד או בשני הלימודים אבל לא לימוד שלישי. או מרבה עוד זוגות (של שני) למודים.

מונח-זקא-קטן – מונח-זקא-קטן במלה אחת או במלים מחוברות במקף, כעין מידה ריבה וריבה את הכל (ירושלמי חלה פ"א, ביכורים פ"א, פסחים פ"ב), וכעין מידה י"ח מל"ב מידות של רבי אליעזר, מדבר שנאמר במקצת ונוהג בכל.

מונח זקא-קטן – המונח עשוי לרמז ליותר מדרשה אחת בתבנית הטעמים שאחריו, כאן **זקא-קטן**.

קדמא-זקא-קטן – קדמא-זקא-קטן במלה אחת או במלים מחוברות במקף, כעין מידה מל"ב מידות של רבי אליעזר מוקדם והוא מאוחר בענין, והוא גם כעין מידה "דבר הלמד מסופו" מ"ג מידות של רבי ישמעאל, ראה **קדמא** לבד.

מהפך פשטא [מונח] זקא-קטן – שתי דרשות, אחת כפשטה ואחת יוצאת מפשטה, שתיים היוצאות מפשטן. **מונח** עשוי לרמז לדרשות נוספות בתפקיד זקא-קטן, בפשט או כיצא מהפשט, או מצב ביניים (ראה להלן). ראה להלן **אולא (גרשי'ם או אולא-גרש) מהפך פשטא [מונח] זקא-קטן**

ראה להלן **קדמא מהפך פשטא [מונח] זקא-קטן**, ראה להלן **קדמא מרכא [פשטא] [מונח] ... זקא-קטן** – כעין לכתחילה ובפועל

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר ללימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכהה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכהה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ייתביב או **פשטא מונח זקף-קטן** – מונח זה עשוי לפעול בתפקיד מצב ביניים, מצב ספק, עשוי להיות באותו תפקיד גם ב-**מונח-זקף-קטן**. במנהג קריאה מסוים מונח לפני זקף-קטן מנוגן בשתי פעימות המעיד על כעין הפסק וכך מתאים לדעת **ר"ן בבלי נדרים לו,ב** במה שנידון שם.

אתנה או סלוק) ואחריו **פשטא מונח זקף-קטן** – התבנית מטעימה תיאור ואחריו הלכה, או התבנית מטעימה הלכה ואחריה עוד הלכה, מרמז ללימוד אלפניו ולאחריו.

אתנה או סלוק) ואחריו **מרכא פשטא מונח זקף-קטן** – התבנית מטעימה תיאור ואחריו הלכה, או התבנית מטעימה הלכה ואחריה עוד הלכה, מרמז ללימוד אלפניו ואפשר גם לאחריו.

במצב שלא אחרי **אתנה או סלוק**) התבנית **מרכא מונח מונח זקף-קטן** – מתארת הרחקה במקום, הארכה בזמן.

מרכא מונח-לנרמיה 1 – ששה מופעים בתורה, שלושה בדברים, 44 מופעים בכל התנ"ך, אין הגדרת תפקיד.

זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים **(אתנה או סלוק)**, **(סלוק או אתנה)** – בין תפקידיהם כעין דבר החוזר וקורה, כעין בנין אב, היקש.

תבנית מורכבת מ- **זקף-קטן** ואחריו **קדמא-זקף-קטן** (במלה אחת או במלים מחוברות במקף) בין שני קיסרים **(אתנה או סלוק)**, **(סלוק או אתנה)** עשוי ללמד על כעין בנין אב הבנוי בשלבים, במקרא אחד שלב א' ובמקרא אחר שלב ב' ורק בשלב ב' מתברר שהענין המוקדם המוטעם בתבנית הוא כעין בנין אב.

בין שני קיסרים **(אתנה או סלוק)**, **(סלוק או אתנה)** תבנית המרכבת מלפחות שלושה **זקף** (קטן וגדול) או לפחות שני **זקף ו-רביע** אחד או שניים או **זקף** אחד ושני **רביע** – בטוי לענין בעל תוקף רב, עוצמה, חוזק בין לטוב בין למוטב

רביע ... זקף-קטן בין שני קיסרים **(אתנה או סלוק)**, **(סלוק או אתנה)**, כאשר הענין שבזקף-קטן נראה סתום, לא בא לסתום אלא לפרש.

1.6.9 **זרקא סגול** – ערך משתנה, עולה או יורד, מוסיף או גורע, תנועה, תבנית

זרקא ... סגול – דרשת ענין מסוג הענין המוטעם בתבנית **זרקא ... סגול** אשר עומד לעצמו או הוא תוספת מסוג הענין על הענין המוטעם ע"י **זרקא ... סגול**. בחלק ממופעים נמצא כי התפקיד הוא גריעה מן הענין. כל מונח לפני זרקא ו/או סגול עשוי להוסיף עוד ענין עצמאי או הוספה או גריעה על נושא התבנית.

לימוד של פחות משלם אחד, באותו אופן מרחיב הפסוק בתת-פסוק. ע"פ תיקוני הזהר חלק ב' גג ז"ן במילה **זרקא** נמשל למאזניים. אפשר להשתמש בהמשלה זאת במונח של עולה ויורד (בתמוז התשע"ד מצאנו כי הרב קרוזר זונדל ב-"אור החמה" עה"ת מגדיר זרקא סגול כעולה ויורד), מוסיף וגורע, מקרב ומרחיק, מאריך או מקצר (עצם, זמן). צורת **זרקא** כמתאר כריכה, תנועה תנועתית, הרב אייכנשטיין ישכר בעל "לבוש לשבת ויו"ט" מגדיר זרקא סגול כתוספת שמחה או צער, תנועה כמחול (היינו כעין עולה ויורד).

צורת טעם **סגול** כעין לבנה על גבי שתי לבנים. הסגול גם משמש כעין אתנה או זקף-קטן להארכת הפסוק בחלקו הראשון, כעין רבוי. כעין קשר למספר שלוש (כגון שלוש כריכות, שלוש דרשות).

לעומת התבנית לעיל שעשויה להתחיל בטעם **מונח**, כאשר התבנית היא **מרכא זרקא מונח סגול**, נדרש ע"י מרכא רבוי של תוצאות מסוג תפקידי זרקא סגול (ממעט או מרבה מסוג הענין על הענין).

להסבר על עוד תפקיד של זרקא סגול ראה גם תבנית **קדמא מרכא זרקא מונח ... מונח סגול** – כעין להתחילה ובפועל. אפשר כי התורה מגלה בכתובים הבאים תפקידי תבנית הטעמים זרקא סגול כמוסבר להלן:

(במ' מסעי לו,ג) **בני-ישראל לנשים** – זרקא סגול, ואחריו תאור תפקיד התבנית **וננרעה** מהענין, שכאן הוא **נחלתן** מסוג ענין, שכאן הוא **מנחלת אבותינו ומסיים בכתוב שכתוב שוב בפסוק (לו,ד) וננסף על נחלת המטה אשר תהינה להם**

(במ' מסעי לו,ד) **היבט לבני ישראל** – זרקא סגול, ואחריו תאור תפקיד התבנית **וננספה** מהענין, שכאן הוא **נחלתן** מסוג ענין, שכאן הוא **הוא על נחלת המטה אשר תהינה להם**. ענין ההוספה בפסוק (לו,ד) הוא יתר כי כבר נאמר בפסוק (לו,ג) **וננסף על נחלת המטה אשר תהינה להם**

מתפקידי תבנית הטעמים זרקא סגול

- ענין עצמאי מסוג התוכן המוטעם על התוכן המוטעם
  - ענין תוספת מסוג התוכן המוטעם על התוכן המוטעם
  - גריעה חלקית מסוג התוכן המוטעם מהתוכן המוטעם (כגון קריבת ימים למות)
  - ציור של תנועה
  - כגון ציור של שלוש תנועות
  - מספר מיעוטים או ריבויים מסוג הענין על הענין.
- היות והתבנית **זרקא מונח סגול** באחד מתפקידיה מוסיף מהענין על הענין או גורעת מן הענין, אז אפשר כי תבנית הטעמים **גרשי"ם ... זרקא ... סגול**, עשויה להיות כמו **גרשי"ם ... תביר**. כעין יצא להקל ולהחמיר. ותבנית **מרכא זרקא מונח סגול** עשויה לבטא רעיון דומה לתבנית **מרכא תביר**, אבל הדבר לא מוכח. ראה כל תבנית במקומה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תבר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקהא - שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו - סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכתה: תלישא-גדולה = תלסא - דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכתה: פזר - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.6.10 טפחא = טרקהא - שנוי ו/או רבוי ו/או התפשטות אפיון לכתוב לפניו
מתפקידי טפחא = טרקהא

(א) **טפחא** - טעם מפסיק - פסקא טעמא (זהר יתרו) מלמד שהענין הוא שנוי משמעות מהכתוב אחריו **רש"י** ("מצי' יד, כח) **על-מקום דם האַשָּׁם** - אפילו נתקנה הדם (ראה **מנחות יא**). למד שאין הדם גורם אלא המקום גורם.

הנאמר במצורע עני בטהרתו (**יד, כח**) **על-מקום דם האַשָּׁם**, משנה **משמעות** הנאמר במצורע עשיר (**וי' מצ' יד, ז**) נתינת שמן **על דם האַשָּׁם** שהיה נשמע שנותן השמן רק על הדם ממש, ומלמד שנותן השמן על המקום גם עם דם נתקנה.

(ב) **טפחא** - פותח טפח (אף שמפסיק), מתחבר אל, ומתאפיין מהכתוב אחריו. (**ויקרא מצרע יד, ב**) **זאת תהיה תורת המצורע בין שהיה ביהוה, בין שהיה ביהוה** - טפחא בתפקיד פותח טפח ואז הכתוב אחריו מתאר ומאפיין את המלה בטעם טפחא, ע"פ **תורה תמימה הערה ז**) המלה **בין** יתירה כי די היה לכתוב **בטהרתו** לכן המלה נדרשת מהכתוב אחריה שכל מעשי הטהרה יהיו מוגבלים לאור יום וכל היום כשר (**תו"כ, בבלי מגילה כא, א**)

(ג) **טפחא** - במיוחד כאשר טפחא ללא מרכא לפניו אזי עשוי להיות בתפקיד של התפשטות האפיון המתקבל מהטפחא בלבד או מהמלים בטעם טפחא ושאהריה אל הכתוב לפני הטפחא.

(דב' ל' מצ' כג, כ) **ס [כה] פי תבא בכרם רעף ואכלת ענבים פנפשה שבעד ואל-פליה לא תתן: ס**
ואל-פליה - טפחא בתפקיד התפשטות האיסור אל הכתוב לפניו ללמד היתר אכילה בשעת עבודה רק בזמן הקטיפ. כפי **שבבלי**

ב"מ פ"ז, א דורשת מממלים אלו בשעה שאתה נותן לכליו של בעל הבית בשעת גמר מלאכה אתה רשאי לאכול

(ד) **טפחא** - שנוי במיוחד לרבוי (**בראשית א, א**) **בראשית בקא אלהים, בראשית** - טפחא, רבוי, להודיע כי המאמר **בראשית** הוא רבוי מאמרות שנאמרו בבת אחת ועל רבוי הנבראים שנבראו בבת אחת בהתאמה למאמרות,

(ה) תפקיד מורכב בתבנית בראש פסוק **טפחא מונח אתנח** - תבנית (**בראשית א, א**) **בראשית בקא אלהים ו- (שמות יתרו כב, בטעם תחתון)** **אנכי תי' אל-יהוה העשויה לרמז במופעים אחרים על קשר למעשה בראשית ו/או שמע ישראל**

תבנית בראש פסוק **טפחא אתנח** - תבנית (**דברים ואתחנן וד**) **שמע ישראל** העשויה לרמז במופעים אחרים על קשר לשמע ישראל ו/או מעשי בראשית.

תבנית פסוק מלא **טפחא [מונח] אתנח מרכא טפחא מרכא סלוק** עשויה לרמז מאד על קשר למעשי בראשית ו/או שמע ישראל.

חצי פסוק ללא **טפחא**. טעם טפחא הוא הטעם בעל נגינה (שאינו אילם) הנפוץ בתורה (11294) המופיע בכל פסוקי התורה (5846) אבל יש חצאי פסוק בעלי מלה אחת בטעם קיסר (אתנח או סלוק) בהם אין טעם **טפחא**.

מובאת כאן דוגמת מפתח להבנת תפקיד טעם הטפחא מפסוק חסר טפחא. בדוגמא זאת הסתמכנו על אוסף תפקידי טפחא שהכרנו עד כ"א סיון התש"ע כדי להציע הבנה כללית בתפקיד טעם טפחא - טרחה.

ויקרא תזריע יג, יח צרעת בשחין ובמכוה

פ [יח] ויבשר פי-יהיה בו-בערו שחין ונרפא:

[יח] ... שחין - אתנח ונרפא: - סלוק, ללא טעם טפחא מלמד כי אין כאן אף תפקיד דרשתי של טעם טפחא. אין כאן שנוי משמעות או הלכה בין מה שאחרי הטפחא ובין מה שמתועם בטפחא, אין כאן הפסק, אין כאן פתיחת טפחא אפיון אלפניו, אין כאן מיעוט כלשהו.

בסה"כ - אין שינוי, משמעותו שעדיין יש שחין רק שהוא קרם כקליפת השום.

(סלוק (סוף פסוק) קודם) **בר' וירא חג, ג** **ניאמר** - חצי פסוק ללא טפחא אתנח, להגביל לאמירה אחת בלבד, השערה: (א) בפסוקי בריאת העולם מה שהקב"ה צווה נברא ללא שנוי מצוויו.

(ב) קרה מיד
אם נאמר כי טפחא כמסמלת שנוי כלשהו אזי ללא טפחא אין מרמז על חוסר שנוי.

מרכא טפחא, אתנח או סלוק או מונח אתנח או מרכא סלוק

מרכא טפחא - כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, יתור לרבות, דהיינו יש מלה יתירה הבאה לרבות לדברים אחדים, כל מקום לפי ענינו, שעליהם חל הענין או ההלכה.

מוצע לומר על חמישה הפסוקים בתורה "ויאמר ה' אל-משה לאמר" ושבעים הפסוקים "וידבר ה' אל-משה לאמר" **ניאמר ה' וינדבר ה'** - מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעשויה להתרחב, מוצע לומר שהקב"ה אמר למשה את הכתוב שאחרי פסוק זה, והוסיף עליו את הפרד"ס עליו ועל הכתובים שאחריו עד למופע הבא של פסוק כזה, וזוהי התורה שבעל-פה.

מובאת שוב הגדרת אתנח וסלוק להסברת התבנית מונח אתנח או מרכא סלוק

אתנח או **סלוק** טעמים המכונים קיסרים, ובד"כ מגבילים בנושא הנידון (למשל שמשוהו מהענין חל על פרט מסוים בלבד), **מונח אתנח** או **מרכא סלוק** מונח או מרכא מרבה אתנח או סלוק מגביל.

מתפקידי תבנית הטעמים מונח אתנח או מרכא סלוק רבוי הגבלה.

מתפקידי תבנית הטעמים מרכא טפחא, אתנח או סלוק הגבלת הרבוי.

אבל התבנית עשויה להיות גם שטעם **מונח** מרבה בלי קשר לטעם **אתנח** המגביל וכן שטעם **מרכא** מרבה בלי קשר לטעם **סלוק** המגביל

1.6.11 יתיב - דווקא כך, לפחות כך, מחליף פשטא במלה בת הברה אחת, או במלה מלעלית בעלת שתי הברות יתיב טעם מפסיק / עוצר המרמז לדרשה דווקא כך, אכן כך הדבר, לפחות כך.

מצד הקריאה בתורה **יתיב = משיב** (מעביר לאחור) = **מציב פשטא** (שמקומה בסוף מלה) בראש מלה בת הברה אחת או בראש מלה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנח**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפקא** = טרקה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפקא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפקא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפקא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפקא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

מלעילית בת שתי הברות

התבנית התדירה **יתיב** [מונח] **זקף-קטן**. יש מקום לעיין מדוע כתב רחמנא מלה המחייבת **יתיב** ולא **פשטא**.

1.6.12 **מהפך** = **שופר מהפך** – מוציא ממשמעותו, ראה **זקף-קטן**

1.6.13 **מרכא** = **מאריך** – מרחיק

משרת, מחבר בין תפקידי מרחיק, פותח קבוצה סוגרת דבור עם הלכה שונה לפרטיה לפני **פשטא**, לימוד אלפני לפני לפני **סלוק**, רבוי, רבוי של הגבלות

1.6.14 **מרכא-כפולה** = **תרי טעמי** (= **תרי חוטרין**) – שני שלבים

1.6.15 **מקף** – טעם אמצעי אילם, מצרף מלים לכעין מלה אחת, בורר מתוך רב-מצב, בורר מתוך רב-משמעות

מקף – טעם אמצעי אילם (אין לא נגינה משלו) המחבר שתיים או שלוש ונדיר מאד ארבע מלים לרצף אחד עבור תבנית טעמים של טעם אחד או שניים (כגון עוצר או מחבר ועוצר (כגון קדמא ז"ק, מונח ז"ק)). הרצף הזה הוא כעין מלה אחת כגון להפסק מהמלה הבאה או לחיבור למלה הבאה, כגון לצורך חישוב גימטריה הלכתית או אגדתא וכד' **במדבר חקת יט,טו** **אין-צמיד פתיל עליו** - **ת"א** - דלית מגופת שייע מקף עלוהי **תיב"ע** - דלית מגופתא מחברא ביה מקף על פומיה

טט - פתיל = מחברא ביה מקף, חיבור מקף. למדנו ש- מקף משמעו שע"י הקפת עצמים אחדים הם נחשבים כמחוברים ליחידה אחת. **מקף** – בתפקיד בד"כ בורר לימוד אחד מרב-אפשרויות. רב-מצב, רב-שלב, רב-חלק, רב-משמעות. דוגמאות למצבים: צירוף ענין נספח לענין עיקרי, לפי **תורת המקף** (הרב י"י פוזן) מצב של מיעוט הדגשה. החלשה של הכתוב המוחלט, כגון (**דב' שפ' טז,יט**) **לא-תטה משפט** בדין מרומה [**בבלי סנהדרין לב,ב**] ביה"ד מטה המשפט לפי מסקנותיו ולא לפי הטענות המרומות. מק"ף גי' 220 עולה הורד"ה (רב יוסף לנדאו הי"ו יב אדר ב' התשע"ט) בתורה טעם מקף מופיע 11475 פעם.

מילת **אל** – עם מקף 1149 מופעים מהווה 9.978% ממספר מופעי מקף בתורה, מילת **ואל** – עם מקף 98 מופעים מהווה 0.00784% ממופעי מקף בתורה. שתיהן ביחד מהוות 10.76% ממופעי מקף בתורה. שתיהן ביחד מהוות 99.03% ממופעי מלת **אל** בתורה. המתאם הזה אומר דרשני.

[**הרב יהושע ישראלי** הי"ו הציע בה' לך, ח' מרחשון התש"פ 6 נוב' 19] מקף מלשון חיבור, מקיפין חביות במסכת ביצה, ואף שנראה כמפסיק בצורתו.

הרי זה כרקיע המבדיל בין מים למים ועי"ז מחבר ביניהם כמו שאמרו חכמינו אם אין דעת הבדלה מנין? כלומר שהדעת המחברת באה על ידי ההבדלה בין המשפיע למקבל ואז יש מקום למשפיע להשפיע ולחבר כמו סוגיית הנסירה שהיא הגורמת את היחוד של פנים בפנים ואת ההשפעה התכליתית.

שילבתי זאת בהסבר תבניות סוגרות דיבור על חמישה הפסוקים **ויאמר ה' אל-משה לאמר**: ובשבעים הפסוקים **וינדבר ה' אל-משה לאמר**: מפני שהסבר כזה מתאים לפניית ה' אל-משה, ואפשר שגם במקומות של דיבור או אמירה בין משה אל-ארהן, פניית משה אל-בני ישראל, ופניות אחרות. אבל רוב המקפים אינם בפניות אלא בביור ענין מסוים מבין ענינים אחדים הדומים ביניהם בתכונה מסוימת.

כל מילות **את** – (בסגול) 2396 מופעים **ואת** – (בסגול) 641 מופעים תמיד עם מקף. והן מהוות ביחד 26.4662% ממופעי מקף בתורה. כל מילות **את** (בצירה) 219 מופעים **ואת** (בצירה) 185 מופעים בלי מקף. **באת**, **כאת**, **לאאת** אין, **מאת** – (בצירה) 118 מופעים במקף. מילת ***פלל** – עם מקף 1814 מופעים בורר בין לא ממש הכל ובין ממש הכל. לעומת (**בר' ח"ש כד,א**) **כפלל**, (**בר' תול' כז,ג**) **מפלל**, (**בר' וישלח לג,א**) **ישלל** שמשמעו ממש הכל.

מילת **על** – עם מקף 880 מופעים, מילת **ועל** – עם מקף 92 מופעים, מילת **מעל** – 58 מופעים

מילת **כי** – עם מקף 410 מופעים, מילת **וכי** – עם מקף 34 מופעים, **ואם** – עם מקף 232 מופעים, מילת **אם** – עם מקף 174 מופעים,

מילת ***לא** – עם ובלי קדומת, עם מקף 530 מופעים, מילת **נא** עם מקף 1, מילת **נא** עם מקף לפנייה 85 מופעים

1.6.16 **סלוק הנקרא גם סוף-פסוק**, ראה **אתנח** סוף חצי-פסוק

1.6.17 **פסק ו** – טעם אמצעי אילם, מפריד בין מלים, בתפקידי יצוג למדה י"א לרבי אלעזר סדור שנחלק

פסק ו – טעם אמצעי אילם (אין לא נגינה משלו). כעין מידה י"א לרבי אלעזר בן רבי יוסי בר חלפתא סדור שנחלק, היינו שהכתוב המוטעם בפסק יש לקורא ולהבינו בשני אופנים פעם בקריאה עם פסק, ופעם בקריאה ללא פסק, אחרי קיסר עשוי לציין כי המלה שלפני הפסק יש לקרוא פעם עם הפסוק הקודם, ופעם עם הפסוק שהיא בראשו או במלה שניה שבו. עשוי לציין שני שמות (היינו מושגים כל שהם, אחד לפני ואחד אחרי הפסק) ולהם הלכה אחת, או שם אחד ושתי הלכות (כגון שהשם שאחרי הפסק חל על מילת יחס כלשהיא כמו "כי" שלפני הפסק). היקש הפועל מצד לצד, כגון מענין שבצד ימין לענין שבצד שמאל.

מונח פסק ו אתנח, **מרכא פסק ו סלוק** – הרבה דברים הכל אחד או מטרה אחת, עשוי לציין התחדשות מתמדת, (**דב' וא' וד**) **ה' אקחד**: (**בר' וישב לט,ו**) **ויהי כדברך אל יוסף יום יום** (**שמ' בשלח טז,ה**) **ויהי משנה על אשר ילקטו יום יום**:

הפרדה בין אותיות אה"י בסוף מילה ובתחילת מילה כאשר במילה הראשונה טעם מחבר, הפרדה בין אותיות שוות (שו"ע או"ח ס"סא,סע"כ), הפרדה בין מלה המסתימת ב-מ"ם ובין מלה הפותחת ב-ת"י"ו או באותיות אל"ף תי"ו שלא ישמע מ"ת

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג, תמצית ההשערות; אתנח, סליק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבו; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יותר רבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שזה הפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שזה הפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"ב בורה לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף השלישיה; קדמא – סדר קדימות; זולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא זולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה, עפירה, שגגה = שחכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה, עפירה, שגגה = שחכה; פוז – דרוש מהפסוק רעיוו לנושא/ים אחרי/ם בתושב"ע פ.

2. בראשית וישב לח, יב:

וַיָּבֹאוּ הַיָּמִים וַתָּקֵם בֶּת-שֹׁעַ אֶשֶׁת-יְהוּדָה וַיַּנְחֵם יְהוּדָה וַיַּעַל עַל-גִּזְזֵי צֹאנוּ הוּא וַחִיָּה רַעְהוּ הֶעֱדֵלְמִי הַמִּנְגְּתָהּ :

1.6.20 קדמא – קודם, למפרע, מימי בראשית

קדמא זולא – בשתי יחידות מלים (2 מלים או עם מקפים) עשוי לציין כי המלים המוטעמות **קדמא זולא** או בסביבתן נמצאים אחד או יותר מהתפקידים הבאים (ואין הרשימה ממצה הכל) מתפקידי תבנית הטעמים קדמא זולא השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; **זולא = גרש = גרשיים** – יוצא מהענין; **קדמא זולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), (א) ענין מרכזי בקרא אליו מתיחסים פרטים אחרים בקרא (ב) סדר מוקדם ומאוחר של אירועים בזמן (ג) מוקדם ומאוחר ללמד סדר הכתוב בפסוק הוא בדווקא כדי שנוכל ללמוד ממנו כלל ואחר-כך פרט או פרט ואחר-כך כלל, כלל, כלל, כלל, כלל, כלל ובינוי רבוי ויעוט כגון כלל ופרט בתוצרת הגפן לבנין (במדבר נשא ד, ז), כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מנפן הזין מחרצנים ועד-נג לא יאכל : כגון כלל ופרט של שימוש בכסף מעשר שני (דברים ראה יז, ו), ונתתה הפסך בכל אשר-תאנה נפשך בבקר ובצאן ובינין ובשכר ובכל אשר תשאליה נפשך ואקלת שם לפני ה' אלהיך ושמתה אתה ויביתך : כגון רבוי ובינוי רבוי ויעוט כמוי בכור בהמה (דברים ראה טו, כא) וכן-יהיה בן מיום פסח או עוד כל מיום רע לא תזבחנו לה' אלהיך : (ד) מלמד ולמד כגון בקל וחומר (ה) אפשרות ללימוד בבנין אב

קדמא-זולא – ביחידת מלים אחת (בד"כ במלה אחת, כגון (במדבר נשא ד, ז) ונשא) מציין שוויון, או/ו בעושה תלוי המעשה לשם שלימות נושא קדמא זולא מוצגת כאן התבנית **זולא (גרשיים** או **זולא-גרש) קדמא** – בשתי יחידות מלים (2 מלים או עם מקפים) המצינת שנוי סדר של מאוחר המקדים המוקדם. ראה הסבר במקומו.

שתי התבניות הבאות בעלות לפחות 25 מופעים בזה"כ בתורה והן מופע של מלמד ולמד, קדמא מציין המלמד ההולך בראש, האזלא מציין כי יש למד ההולך אחריו, וללמד יש תכונות מסוימות בהתאם לתבנית הטעמים **קדמא זולא ... אזלא (גרשיים** או **זולא-גרש) מהפך פשטא** – הלמד מוגבל באופן זמני או מותנה, ובין היתר נמצא בו דוגמת קל וחומר המוגבל בדיו לבא מן הדין להיות כנידון (במדבר בהעלתך פרשת צרעת מרים). הגרשיים או זולא-גרש מהפך פשטא מציין דרישת דיו מהכתוב המוטעם או בסביבתו. **קדמא זולא ... אזלא (גרשיים** או **זולא-גרש)** – יצא מן הכלל [מונח] רביע ללמד על עצמו או על הכלל כולו, מציין כנראה שעל הלמד רובץ רבוי רב, המסקנה היא שהלמד עולה על המלמד פעמים אחדות הסדר הפוך **זולא (גרשיים** או **זולא-גרש) מהפך פשטא זקא-קטן ... קדמא זולא** או **זולא-גרש (גרשיים** או **זולא-גרש) (גרש) [מונח] רביע ... קדמא זולא** ואפשר שמלמד כמו הסדר הקודם.

התבנית ... זקא-קטן ... **קדמא זולא ... 10 מופעים בתורה**. כעין פרט וכלל ופרט שב-[בבלי נזיר לה] רבי אלעזר דורשו ככלל ופרט וכלל. התבנית עשויה ללמד מפרט בתראה שאחרי קדמא זולא אל הפרט קדמאה שלפני קדמא זולא. כעין חלק ממידה י"ב של ר' ישמעאל דבר הלמד מסופו. **קדמא זולא ... קדמא זולא (= קדמא זולא פעמיים)** בין שני קיסרים, או בחצאי פסוקים. אפשר כעין כלל מקיף וכלל מפורט תבנית טעמים **קדמא זולא** או **קדמא זולא** או **קדמא זולא** לבדה או **גרשיים** או **זולא-גרש** אשר לפנייה לפחות אחת או יותר מהתבניות הבאות

- מונח זרקא מונח ... מונח סגול
- או מונח ... מונח פוז
- או מונח ... מונח תלישא-גדולה
- או מונח ... מונח תלישא-קטנה
- או מונח רביע

ואחריה תבניות שונות מבטאה כעין מלמד ולמד אשר לפניו פרטים לפי תפקידי הטעמים השונים (נקרא להם פרט קדמאה) וחלקם מתבררים בפרטים שאחרי המלמד ולמד (נקרא להם פרט בתראה). הפרט קדמאה עשוי להיות חלק מהמלמד ולמד ויוצרים ביחד כעין מלמד מורחב.

קדמא ללא זולא אחרי – עשוי לציין דבר קודם, עשוי לציין התחל בו, עשוי להיות מופע של מוקדם שהוא מאוחר בענין, היינו מקום הקרא מקדים או מאחר את זמנו בפועל. ראה **קדמא-זקא-קטן** – קדמא-זקא-קטן במלה אחת או במלים מוקפות, כעין מידה מל"ב מידות של רבי אליעזר ברבי יוסי מוקדם והוא מאוחר בענין, והוא גם כעין החלק "דבר הלמד מסופו" ממידה י"ב מ"ג מידות של רבי ישמעאל ברבי יוסי, "דבר הלמד מענינו ודבר הלמד מסופו"

קדמא מהפך פשטא – תבנית שבין תפקידיה כעין מידה מל"ב מידות של רבי אליעזר ברבי יוסי דבר שחבירו (היינו הכתוב) שלפניו מלמד עליו או שהוא מלמד על חבירו (היינו הכתוב) שלפניו. עשוי להיות גם טעמא דקרא על הכתוב לפניו. היות ותבנית זאת בדרך כלל סוגרת ענין ע"י טעם **זקא-קטן** אפשר כי התבנית הזאת היא אחת משתי הדרשות הנלמדות ע"י תבנית הטעמים: **מהפך פשטא [מונח] זקא-קטן**

ב"ה טוב טעם ודעת למדי (טסור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**; **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

קדמא מרכא – כ-65 מופעים בתורה עם שתי הסיפוט כמוצג

קדמא מרכא [פשטא] [מונח] ... זקא-קטן בין שני קיסרים (אתנה סלוק, סלוק אתנה) – לכתחילה באופן אחד בפועל או בדיעבד באופן אחר, ועוד מתפקידי פשטא ... זקא-קטן
קדמא מרכא זרקא מונח ... מונח סגול – לכתחילה באופן אחד בפועל או בדיעבד באופן אחר, ועוד מתפקידי זרקא סגול

קדמא ללא אזלא אחריו – עשוי לציין כעין כלל הצריך לפרט, ולפרט או פרטים תבניות שונות וכל תת-תבנית בעלת התכונות שלה. מוצגת רשימה של רוב התבניות האלה.

- [פשטא] [מונח] זקא-קטן**
- [מונח] רביע**
- מהפך פשטא מונח זקא-קטן**
- תביר או [מרכא] טפחא**
- דרגא תביר [מרכא] טפחא [מונח] אתנה או [מרכא] סלוק**
- מרכא תביר [מרכא] טפחא [מונח] אתנה או [מרכא] סלוק**

1.6.21 רביע = רביעי – ענין הקשור לערך ארבע

רביע – הרביע מציין בד"כ **ענין של ארבע** ונמצא גם יותר, ארבע דרשות או המספר ארבע או רבע, או רבוע, או כפל בריבוע (מספר בעצמו), או הרבה, או ענין והרחבתו (כגון אזור), עשוי להיות הכלל של כלל ופרט. **מבוא רביע** מקורות להסברת שם הטעם רביע – דבר הקשור למספר ארבע, ולפירוש כי מלת רביע משמעותה בארמית רובץ.

בראשית ויגש מד'יח: ויגש אליו יהודה ויאמרו כי אדני
ידבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי קמוך כפךעה:
ויגש אליו – קדמא אולא בראש פסוק, **יהודה** – רביע **ויאמרו כי אדני** – זרקא מונח סגול

"קול אליהו" הגר"א דרש בשמות טעמי הקרא: **ויגש אליו יהודה** – קדמא ואולא רביע, קדמא ואולא **התקדם** או **הקדים**, **נהלך**, רביע - הבן הרביעי. אפשר כי הידיעה שיהודה הוא בן רביעי מלמדת כי טעם הרביע מלמד על קשר למספר ארבע. אפשר כי פירוש **אור החיים** בפסוק מלמד על ארבעה ענינים שהם מעבר לעובדה הידועה מהכתוב שיהודה הוא בן רביעי ליעקב.

במדבר בלק כג: מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל תמת נפשי מות ישלים ותהי אחריתי כמהו:

את רבע ישראל – **תרגום יונתן** דעם **חדא מן ארבעת משינתא דישראל**, אחד מארבע מחנות של מחנה ישראל.
את רבע ישראל – **תרגום אונקלוס** או **חדא מארבע משריתא דישראל**, אחד מארבע מחנות של מחנה ישראל.
 אם כן מלת **רבע** בעלת קשר למספר ארבע, במובן של אחד מארבע (רבע). לכן אפשר כי גם המילה רביע בעלת שורש בלשון הקודש ומשמעה ארבע, ולא רק בלשון ארמית בה משמעה רובץ, רובץ.

שמות תרומה כז,א:

ועשית את המזבח עצי שטים חמש אמות ארך וחמש אמות רחב רבוע והיה המזבח ושלש אמות קמחו:

בבלי זבחים סב,ב ... אמר רבא: רמי גברא אאפיה. א"ל אביי: אדרבה, תריץ ואתיב גברא! א"ל (רבא לאביי): **(שמות תרומה כז, א)** **רבוע** כתיב (במשמעות רובץ). (עונה אביי או הגמרא) והא מיבעי ליה: דמרבע רבועי (בא ללמד שהמזבח צריך להיות רבוע)! (עונה רבא לאביי) מי כתיב מרובע? (עונה אביי לרבא) וליטעמך, מי כתיב רובץ? א"ל (רבא לאביי): **רבוע** כתיב, דמשמע הכי ומשמע הכי. **רש"י הג' רבוע כתיב דמשמע הכי ומשמע הכי** – הלכך תרווייהו יליף מינה.

הנאמר בגמרא **רבוע** בעל שתי משמעויות מרובע ורובץ. המלה **רבוע** במובן של מרובע פותחת אפשרות אבל לא מבטיחה שלמלת רביע יש משמעות שניה כמו למלה רבוע במובן של ריבוע או כל קשר אחר לארבע.

משמעות רביע כרביצה נלמדת גם ב-**בבלי עירובין ע"ח ב'** פיתחא הוא ואריא הוא דרביע עליה" משמעותו אריה רובץ עליו. המלה רביע משמעותה רובץ – אפשר ששם הטעם רביע משמעותו שהתיבה המוטעמת בו רובצים עליה ענינים רבים כגון ארבע ויותר.

פסוקים נוספים בתנ"ך של רבע ורביעית ראה פירוט רביע.

מונח רביע מציין ענין כמו רביע על כל תפקידיו, או חמש, כגון חמש דרשות ויותר, או ערך חמש ויותר או חמישית או שברים קטנים מכך, או פעמיים ערך של ארבע או ארבע דרשות, או כפל בריבוע ועוד כפל בריבוע (מספר בעצמו). בקל וחומר ללא הגבלת דיו מציין רבוי רב הרובץ עליו. אמר, למרות האמור לעיל, נדרש במקום רק ענין של ארבע אז תפקיד טעם **מונח** בתבנית **מונח רביע** אינו בענין של מספר.

1.6.22 שלשלת – השהיה, התלבטות, ריכוז

שלשלת 4 פעמים בתורה תמיד מלווה בטעם **פסק** אחריו, אפשר כי טעם **שלשלת** מלמד (א) על קושי או צורך רגשי / מחשבתי, העשוי להתבטא בהשהיה וחזרה על דברים, וטעם **פסק** מלמד התגברות עליו ע"י האיש הנתון במצב או ע"י גורם אחר. (ב) מלמד על השהיה וחזרה על דברים,

1.6.23 תביר – מחלק, ממעט, לא ממש

מתפקידי תביר
 (א) מחלק,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור) ל" כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מקף** פשטא – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרקה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא** טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא** סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיירה. שגגה = שחכה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיירה. שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

(ב) ממעט, צריך להבחין בין השפעת **תביר** – מחלק וממעט ובין השפעת **אתנה** או **סלוק** – מגביל (ג) לימוד המלמד שלא ממש ככתוב, : (**וי אמר כא**), **נאשחא** תביר – לא ממש **נְרוּשָׁה מְאִישָׁה** רבנן הוסיפו נשים שלא התגרשו אלא שהיה בהן ריח של גט או חלוצה, שאף אותן **לא יקחו** הכהנים לנשים

תביר תביר – 4 מופעים בתורה; **תביר** ואחריה מלה המחוברת ב- **מקף** – למלה שאחריה בטעם **תביר** – 3 מופעים בתורה, ואין כרגע אפיון מובהק של תפקיד התבנית

כי – **תביר** ואחריו **[מרכא]** **טפחא**, 180 מופעים ב- 180 פסוקים בתנ"ך, מהם 46 בתורה, ואין כרגע אפיון לתפקיד התבנית (ד) טעם תביר מופיע בעיקר בשלש התבניות הבאות ותפקידן מוגדר באופן תמציתי:

דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; כגון קבוצת עדים למעשה, אשר הלכות עדות חלות רק על העדים הבאים להעיד והאחרים פטורים.

דרגא תביר מרכא טפחא – קבוצה עם תכונה אחת שההלכה שוה לפרטיה; עם תכונה אחרת שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מרכא תביר מרכא טפחא** – קבוצה עם תכונה אחת שההלכה לא שוה לפרטיה; עם תכונה אחרת שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה;

הקדמה בספר "קריאה עם טעם" ר' יאיר פינצ'בובר הי"ו, מדגיש על חובת הקריאה ברצף של תבניות הטעמים מרכא או דרגא תביר [מרכא] טפחא. זה מתאים לממצאים שלנו על המשמעות ההילכתית של התבניות האלה.

התבניות מרכא או דרגא תביר מרכא טפחא מלמדות בתמציתיות כך: מרכא טפחא – קבוצת פרטים הקשורים לנושא העשויה להתרחב

דרגא תביר מרכא טפחא – הכתוב מרמז לשתי תבניות טעמים ומזה לשני ענינים. (א) דרגא תביר מרכא טפחא – קבוצת פרטים, העשויה להתרחב, הקשורים ל-(ענין א) או (הלכה א) ושעל כל פרט חל אותו (ענין א) או חלה אותה (הלכה א).

(ב) תביר מרכא טפחא – ראה להלן. דרגא תביר טפחא – קבוצת פרטים הקשורים לענין אחד או להלכה אחת ושעל כל פרט חל אותו ענין או חלה אותה הלכה

מרכא תביר מרכא טפחא – הכתוב מרמז לשתי תבניות טעמים ומזה לשני ענינים. (א) מרכא תביר מרכא טפחא – קבוצת פרטים, העשויה להתרחב, הקשורים ל-(ענין א) או (הלכה א) והשוניים ביניהם (כפרטים או בתת-קבוצות) ביחס ל-(ענין א) או (הלכה א).

מרכא תביר טפחא – קבוצת פרטים הקשורים לענין אחד או הלכה אחת והשוניים ביניהם ביחס לענין או להלכה. (ב) תביר מרכא טפחא – ראה להלן.

תבנית **תביר מרכא טפחא** – קבוצת פרטים, העשויה להתרחב, הקשורים לענין מסוים ושעל חלקם (מהבסיס וההרחבה) לא חל ענין מסוים או לא חלה הלכה מסוימת בקשר לענין. קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים. אבל בפסוק (**וי תת יגי**) **ויקחנת בקשר חי** מיעט את כל הפרטים ודרש שעל כולם לא חל הענין

תביר טפחא בתורה כ-11 מופעים בתפקיד של הלכת צירוף : (**וי שמ' יא,ט**) **בימים ובפנותלים** דג טהור חייב להיות בעל קשקשת וסנפיר, זגים וחרצנים מצטרפים לשיעור, עצם נבלה מצטרפת להיות (ועצמותיהם יגרם) כגון.

תביר מקף-טפחא בתורה כ-12 מופעים בתפקיד התבנית קבוצת פרטים הקשורים לנושא מסוים השונים זה מזה (גם אם הם ממקור אחד) המצטרפים כדי לקיים הלכה מסוימת. כגון (**במדבר נשא וד**) **מחרצנים ועד-זג** אסור לנזיר חרצנים בשיעור מחייב, אסור לו זג בשיעור מחייב, אסור לו צירוף חרצנים וזגים שביחד מגיעים לשיעור מחייב.

מרכא תביר [מרכא] טפחא תפקיד תדיר של התבנית הוא קבוצת פרטים הקשורים לנושא מסוים החלוקים ביניהם או בדיניהם לגבי הנושא, או הם לא מצטרפים ביחד לגבי הנושא או ההלכה הנדונים.

דרגא תביר [מרכא] טפחא תפקיד תדיר של התבנית הוא קבוצת פרטים הקשורים לנושא מסוים אשר שוים ביניהם או בדיניהם לגבי הנושא, או הם מצטרפים ביחד (ונראה כאשר הפרטים דומים) לגבי הנושא או ההלכה הנדונים.

מרכא תביר [מרכא] טפחא (א) נדרשת דרשה שהרובי חל על כל הדברים באותו הענין, אבל על חלקים שונים באופנים שונים, (ב) הדברים לא מצטרפים ביחד לגבי הנושא או ההלכה הנדונים.

דרגא תביר [מרכא] טפחא (א) נדרשת דרשה שהרובי חל על כל הדברים באותו הענין, (ב) הדברים מצטרפים ביחד לגבי הנושא או ההלכה הנדונים.

צריך עיון מה ההבדל בין **מרכא טפחא** ובין **דרגא תביר [מרכא] טפחא**, אלא אם נאמר כי לטעם דרגא ו/או לטעם תביר יש תפקיד כל אחד לעצמו בנוסף על תפקידו בתבנית

1.6.24 **תלישא-גדולה** למנהג הספרדי **תלשא** – שיעורין, חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני, אלפניו אלאחריו.

1.6.25 **תלישא-קטנה** למנהג הספרדי **תרסא** – שיעורין, חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני, בד"כ אלאחריו.

[**בבלי סוכה ה,ב**], [**בבלי עירובין ד,א**], שיעורין, חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני, **תלישא-גדולה** למנהג הספרדי **תלשא**, **תלישא-קטנה** למנהג הספרדי **תרסא**, (תרסא משמעו תריס כעין מחיצה) אותיות למ"ד

ור"ש מתחלפות ביניהן (כגון שרשרת ושלשלת), לכן מבחינה לשונית מובנן קרוב, המסביר את ההשערה כי הם בעלי תפקידים קרובים עם הבדלים ביניהם.

תבנית טעמים **תלישא-גדולה** ... **תביר**, **תלישא-קטנה** ... **תביר** בין שני קיסרים וגם כאשר התלישא בחצי פסוק ראשון והתביר בחצי פסוק שני מעלה אפשרות לחישוב חשבוני המבוסס על גימטריות המלים המטועמות או בסביבתן. לפעמים מתקבלים שיעורי תורה.

אפשר שבגלל מיקום **תלשא** ו-**תרסא** לפני תבניות **קדמא ואולא** או **קדמא לבדה** או **גרשי"ם** או **אזלא-גרש** המרמזות על כעין כלל ופרט או יוצא מן הכלל (אם הן בחצי פסוק) (ראה קדמא ואולא) אז משמש כפרט לפני תבניות אלו.

מונח ... **מונח תלישא-גדולה** – כל מונח עשוי להוסיף עוד לימוד מסוג תלישא-גדולה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול; 3 – רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.**

מונח ... מונח תלישא-קטנה – כל מונח עשוי להוסיף עוד לימוד מסוג תלישא-קטנה.

מתפקידי תבנית הטעמים תלישא-גדולה או תלישא-קטנה

תפקיד כללי שיעורין, חציצין ומחיצין (שח"מ)

- שיעורין, חציצין ומחיצין הכוללת שיעורין מוחלטים, שיעורין יחסיים, אומדנים (תלישא-גדולה או תלישא-קטנה)
- עקירת עקרון תורני או מצווה, עקירת מחיצה, העלם ידיעה לפני מעשה המביא לשוגג (כעין מחיצה על הידיעה).
- עקירת פרט הנעקר מתוך העניין הנידון (כעין הוצאה ממחיצה).
- התרעת עונש משמים – כרת, מיתה בידי שמים. התרעת לאו ומלקות, לאו מכלל עשה.
- מידרוג בביצוע מצוות ומידרוג בשכר ועונש (תלישא-גדולה או תלישא-קטנה).

תפקיד ייחודי בעל בחינה נעלה

- (מקור אור החיים בטעם תלישא-קטנה, ע"פ מנחת שי זה שם כללי לתלישות במנהג הספרדי), אפשר לתאר בחינה נעלה כעין מחיצה בין בעל הבחינה הנעלה והאחרים.
- נבחר, ראש, מקור (תלישא-גדולה או תלישא-קטנה).

תפקיד ייחודי חישוב חשבוני בין המלים המטועמות או בסביבתן.

רמז לתלשא כמלך-חשבון (לאו דווקא בפסוק זה) **(דב' כי תבוא כט, 1) רָאָה נִתְתִּי בְיַדְךָ אֶת-סִיחֹן מֶלֶךְ-חֲשָׁבוֹן הָאֱמֹרִי וְאֶת-אַרְצוֹ הַחֵלָּל רָשׁ (דב' כי תבוא כט, 1) וַיֵּצֵא סִיחֹן מֶלֶךְ-חֲשָׁבוֹן וְעוֹן מֶלֶךְ-הַבְּשָׁן לִקְרָאתָנוּ לְמַלְחָמָה וַנִּכְּמֶם:**

1.6.26 קרני-פרה – שיעורין מיוחד

אפשר שקרן ימין של **קרני-פרה** היא בטוי של תלישא-גדולה. אפשר שקרן שמאל של **קרני-פרה** היא בטוי של תלישא-קטנה.

1.6.27 ירח-בן-יונו – קשור ל-קרני-פרה

אפשר שמתאר מתיחות של חבל מידה של חמישים אמה

1.7 רישום מתמטי של תפקידי תבניות הטעמים לחלק מהתבניות.

כתוצאה ממסקנות העיון הוגדר **ביטוי מתמטי כללי**, האמור בעיקרון להופיע בכל הגדרת תפקיד תבנית אבל מודגם רק בתבניות אחדות. עבור כל "תפקיד תבנית" מוגדר "מקדם פעילות תפקיד" ומוגדרת פעולת כפל ביניהם
 מקדם פעילות תפקיד * תפקיד כלשהו (של תבנית כלשהי). תוצאת הבטוי נקבעת לפי שווי המקדם:
 אם המקדם שווה 1 התפקיד פעיל במופע,
 אם המקדם שווה 0 התפקיד לא פעיל במופע (או שלא מצאנו עדיין תפקיד זה במקום).
 במקום אחד עשויים להיות פעילים תפקידים אחדים.

מתפקידי תבנית הטעמים זרקא סגול (הדגמה בביטוי מתמטי)

- מקדם * ת(זרקא סגול) = 1 * ענין עצמאי מסוג התוכן המטועם על התוכן המטועם
- מקדם * ת(זרקא סגול) = 1 * ענין תוספת מסוג התוכן המטועם על התוכן המטועם
- מקדם * ת(זרקא סגול) = 1 * גריעה חלקית מסוג התוכן המטועם מהתוכן המטועם (כגון קריבת ימים למות)
- מקדם * ת(זרקא סגול) = 1 * ציור של תנועה
- מקדם * ת(זרקא סגול) = 1 * כגון ציור של שלוש תנועות
- מקדם מרכא * ת(זרקא סגול) = 1 * מספר מיעוטים או ריבויים מסוג הענין על הענין.

מתפקידי תבנית הטעמים תלישא-גדולה או תלישא-קטנה

תפקיד כללי שיעורין, חציצין ומחיצין (שח"מ)

- מקדם * ת(תלישא-גדולה או תלישא-קטנה) = 1 * שיעורין, חציצין ומחיצין הכוללת שיעורין מוחלטים, שיעורין יחסיים, אומדנים (תלישא-גדולה או תלישא-קטנה)
- מקדם * ת(תלישא-גדולה או תלישא-קטנה) = 1 * עקירת עקרון תורני או מצווה, עקירת מחיצה
- מקדם * ת(תלישא-גדולה או תלישא-קטנה) = 1 * עקירת פרט הנעקר מתוך העניין הנידון
- מקדם * ת(תלישא-גדולה או תלישא-קטנה) = 1 * התרעת עונש משמים – כרת, מיתה בידי שמים. התרעת לאו ומלקות, לאו מכלל עשה
- מקדם * ת(תלישא-גדולה או תלישא-קטנה) = 1 * מידרוג בביצוע מצוות ומידרוג בשכר ועונש (תלישא-גדולה או תלישא-קטנה)

תפקיד ייחודי בעל בחינה נעלה

- מקדם * ת(תלשא) = 1 * בחינה מעולה ביותר (מקור אור החיים בטעם תלישא-קטנה, ע"פ מנחת שי זה שם כללי לתלישות במנהג הספרדי), אפשר לתאר בחינה נעלה כעין מחיצה בין בעל הבחינה הנעלה והאחרים
- מקדם * ת(תלישא-גדולה) = 1 * נבחר, ראש, מקור (תלישא-גדולה)

תפקיד ייחודי חישוב חשבוני בין המלים המטועמות או בסביבתן.

מקדם * ת(תלישא-גדולה או תלישא-קטנה ... תביר) = 1 * אפשרות לחישוב חשבוני בין המלים המטועמות או בסביבתן

מתפקידי תבנית הטעמים פור

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גרישי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = טרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה: פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא/ים אחר/ים בתושבע"פ.

מקדם * (תפזר) = 1 * תפקידו כעין דון מיניה ואוקמיה במקומיה, דרוש עקרון כלשהו במקום הופעתו והעבר אותו לענין תורני אחר, בין שמפורש בתורה שבכתב ובין שאינו מפורש. בנוסף עשוי ללמד למקומו.

מתפקידי תבנית הטעמים יתיב

מקדם * (תיתיב) = 1 * דווקא כך, אכן כך הדבר, לפחות כך.

מתפקידי תבנית הטעמים פשטא

מקדם * (תפשטא) = 1 * אחד, אחד ויחיד, פשוט, מתפשט והולך, פשט הענין.

מתפקידי תבנית הטעמים פשטא פשטא

מקדם * (תפשטא פשטא) = 1 * דבר שזה טבעו ומתמיד בו.

מקדם * (תפשטא פשטא) = 1 * חל / מתרחש / מתבצע במהירות כי מכיר דרכו. מְיָדוּת, בבת אחת, בעת ובעונה אחת.

מקדם * (תפשטא פשטא) = 1 * זה וזה גורם אפשר שגם זה או זה גורם.

מתפקידי תבנית הטעמים זקא-קטן

מקדם * (תזקא-קטן) = 1 * תפקיד מספר הלימודים / הדרשות שתיים

זקא-קטן או מונח זקא-קטן – זקא-קטן כעין מספר שתיים, שתי נקודות בענין מסוים, שתי דרשות. תוכן המונח מסייע לתיאור הזקא-קטן או שהמונח מוסיף עוד דרשה אחת או ענין של מספר של אחד.

מתפקידי תבנית הטעמים זקא-קטן

• תפקיד מספר הלימודים / הדרשות שתיים

מתפקידי תבנית הטעמים זקא-גדול

מקדם * (תזקא-גדול) = 1 * תפקיד מספר הלימודים / הדרשות שלוש.

מקדם * (תזקא-גדול) = 1 * תפקיד הקשור כנראה לשרש "אמר" (כ-35% מהמופעים בתורה), אין הסבר.

מתפקידי תבנית הטעמים זקא-קטן זקא-גדול

מקדם * (תזקא-קטן זקא-גדול) = 1 * (דבר החוזר וקורה (זקא-קטן זקא-גדול))

תפקיד כללי חישוב חשבונני, תפקיד ייחודי חישוב הפרש בין גימטרית טעמים וגימטרית תוכן או להפך והסקת מסקנה מדרשית וא/הילכתית

מקדם * (תזקא-קטן זקא-גדול) = 1 * גי' (זקא-קטן זקא-גדול) = (עולה) תקע"ו,

מקדם * (תזקא-קטן זקא-גדול) = 0 * ת' - גי' תוכן (כגון בראשית וידא כב,ג: וְהָיָה אֵיל אֲחֵר = 0 לא פעיל)

מתפקידי תבנית הטעמים רביע

מקדם * (תרביע) = 1 * תפקיד מספר הלימודים / הדרשות ארבע

מקדם * (תרביע) = 1 * תפקיד חישוב רבוע

מקדם * (תרביע) = 1 * תפקיד הערך / המספר 4

מתפקידי תבנית הטעמים מונח רביע

מקדם * (תמונח רביע) = 1 * תפקיד מספר הלימודים / הדרשות ארבע או יותר מארבע

מתפקידי תבנית הטעמים טפחא

מקדם * (תטפחא) = 1 * תפקיד מפסיק מן התיאור המוטעם בסיומת מונח אתנה או מרכא סלוק, אתנה לבד, או סלוק לבד.

מקדם * (תטפחא) = 1 * תפקיד שנוי או הרחבת משמעות בנושא הנידון.

מקדם * (תטפחא) = 1 * תפקיד רבוי

מקדם * (תטפחא) = 1 * תפקיד פותח טפח (אף שמפסיק), מתחבר אל, ומתאפיין מהכתוב אחריו.

מקדם * (תטפחא) = 1 * תפקיד במיוחד כאשר טפחא ללא מרכא לפניו אזי עשוי להיות בתפקיד של התפשטות האפיון המתקבל

מהטפחא בלבד או מהמלים בטעם טפחא ושאהריה אל הכתוב לפני הטפחא.

מקדם * (תטפחא [מונח] אתנה בראש פסוק) = 1 * תפקיד קשר אפשרי למעשה בראשית ואו שמע ישראל

מתפקידי תבנית הטעמים מונח אתנה או מרכא סלוק

מקדם * (תמונח אתנה או מרכא סלוק) = 1 * רבוי הגבלה.

מתפקידי תבנית הטעמים מרכא טפחא, אתנה או סלוק

מקדם * (תמרכא טפחא, אתנה או סלוק) = 1 * הגבלת הרבוי.

מתפקידי תבנית הטעמים קדמא ואולא

מקדם * (תקדמא ואולא) = 1 * ענין מרכזי בקרא אליו מתיחסים פרטים אחרים בקרא (קדמא ואולא)

מקדם * (תקדמא ואולא) = 1 * מוקדם ומאוחר (קדמא ואולא)

מקדם * (תקדמא ואולא) = 0 * מלמד ולמד כגון בקל וחומר (קדמא ואולא) = 0

מקדם * (תקדמא ואולא) = 0 * בנין אב (קדמא ואולא) = 0

מקדם * (תקדמא ואולא) = 0 * כלל ופרט (קדמא ואולא) = 0

מקדם * (תקדמא ואולא) = 0 * רבוי ומיעוט (קדמא ואולא) = 0

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.8 טבלת ספירה של תבניות טעמי מקרא בתורה ע"פ גירסת הכתר הממוחשבת
מספרים של טעמי המקרא בתורה ע"פ גירסת הכתר הממוחשבת

חפוש מס' צורת סימן, *	תפקידים עיקריים	מס' פסוקים, מס' מופעים, מס' אי-בחונים	הערות	הערות
	מס' פסוקים בתורה 5846	מס' מלים בתורה 79978		
סה"כ סימני טעמים		84367	84119	ללא מונח לגרמיה
סה"כ ללא מקף וגעיה		69606	80833	ללא געיה
לגר"א באותם סימנים 37 תפקידים	לרב הידלסהיימר – משפטי הטעמים, 12 טעמים			העודף בגלל מלים עם שני טעמים
(1) אולא/אולא-גרש/גרש	ללא קדמא לפני מלמד על קריאת המלה מלעיל,	1040 1120		עוצר בדרגה 4 שלישי (גרשיים מלעיל)
אולא/אולא-גרש/גרש	יוצא מענין, סוגר הסדר שנפתח בקדמא ללימוד בכעין כלל ופרט או רבוי ומיעוט			לעצמו ראה גרשיים
(2) אתנה	מגביל (א) גבול ללימוד מידות בתוך חצי פסוק (ב) מגביל בתוכן הנדון	5486 5492		עוצר בדרגה 1 קיסר
(3) געיה	דגש קריאה בנוסף לטעם אחר	2441 3286		משרת (כמו סלוק)
(4) גרשי"ם	קריאה מלרע, יוצא מענין	496 512 19		עוצר בדרגה 4 שלישי (גרש מלרעי)
(5) דרנא	מצרף, פותח קבוצה סוגרת דבור עם הלכה שווה לפרטיה	1018 1090		משרת, מחבר
(6) זקף-גדול	ערך 3, 3 לימודים	491 527 239		עוצר בדרגה 2 מלך במוסברים יש להוסיף חלק מהצירוף ז"ק ז"ג
(7) זקף-קטן	ערך 2, 2 לימודים	4439 6995		עוצר בדרגה 2 מלך
(8) זרקא	ערך משתנה, יחד עם סגול מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו	372 375 197		עוצר בדרגה 3 משנה I ו"ס נוסף ב"מנחת שי"א"יש מצליח"
(9) סגול	ראה זרקא	372 372		צמוד לזרקא (בר' וישלח לה, כב) עוצר בדרגה 2 מלך
(10) טפחא=טרחא	שנוי, שנוי ורבוי	5846 11294		עוצר בדרגה 2 מלך
(11) יתיב	דווקא כך, לפחות כך	341 357 32		עוצר בדרגה 3 משנה
(12) מהפך	יחד עם פשטא מוציא מהפשט	2544 3048		משרת, מחבר 21 הסבר בלי פשטא
(13) מונח (מספר מופעים כולל מונח לגרמיה)	רבוי, רבוי לימודים על התבנית שאחריו	4606 9203		משרת, מחבר 31 הסבר לעצמו
מונח אתנה	מונח אתנה עשוי להיות רבוי הגבלות			
מונח-לגרמיה I כאשר כולל פסק	מופע של מידת סודר שנחלק, למוד שני החלקים, למוד עם פסק ולמוד בלי פסק	246 259 359 381 67		עוצר בדרגה 4 שלישי (מונח ופסק)
(14) מקף -	בד"כ בורר לימוד אחד מרב-אפשרויות. רב-שלב, רב-חלקים,	4827 11475 717		משרת, מחבר זה מס' המלים המצטרפות לטעם אחד או שניים שהוא / הם בד"כ במלה האחרונה
מילת אָל- עם מקף		999 1145		מלות אָל- נָאָל- אָל
מילת וָאָל- עם מקף		82 90		99.03% ממופעי אָל 10.76% ממופעי מקף
אל-משה	בורר בין הוויית אדם ובין הוויית מלאך	198 70		מהם 5 "ויאמר ה' אל-משה לאמר"
כל מילות אָת (בסגול) עם מקף		1854 2396		מהוות ביחד 26.4662% ממופעי מ אָת, כ אָת, ל אָת, מ אָת – אין.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותיך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפקא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; **אזלא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא/ים אחר/ים בתושבע"פ.

	מקף בתורה.	641	437		כל מילות נָאָת (בסגול) עם מקף
	בָּאת , כָּאת , לָאת אין,	118	114		מָאת - (בצירה) מקף
219, 212 (בצירה) נָאת 185, 155 (בצירה) שתיהן בלי מקף					
מילת *על- 972	מילת *לא- 530	מילת *אם- 406	מילת *כי- 444	מופע	מילת *על- 972
מילת *כל- 1342 1814			מילת *כל- 824 967		
(15) מרכא = מאריך	משרת, מחבר	9138	5156	מרחיק, פותח קבוצה סוגרת דבור עם הלכה שונה לפרטיה	
מרכא = מאריך				לפני פשטא , לימוד אלפני לפניו	
מרכא = מאריך				לפני סלוק , רבוי, רבוי של הגבלות	
(16) מרכא-כפולה	14 בתנ"ך, 14 מוסברים	5	5	5	ענין בעל שני שלבים, נעשה מעשה אע"פ שלא היה ראוי
(3) סלוק (=סוף-פסוק)	עוצר בדרגה 1 קיסר (כמו געיה)	5853	5846	מגביל (א) גבול ללימוד מידות בתוך חצי פסוק (ב) מגביל בתוכן הנדון	
(17) פזר	עוצר בדרגה 4 שלישי	115	159	152	דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה כל מונח לפניו מרבה לימוד בתפקיד פזר
(18) פסיק ו = פסק א (כולל מונח לגרמיה)	משרת, מחבר	122	113	113	ראה מונח לגרמיה
(19) פשטא וגם תרי קדמין (=פשטא מלעלית)	עוצר בדרגה 3 משנה	5440	3817	ערך 1, מאוחד, יחד עם מהפך מוציא מהפשט	
(19) קדמא	משרת, מחבר	2121	1782	מפוענח קדמא ללא אזלא, ללא ז"ק 123	קדמון, קדימות, הכתוב אינו בסדר הזמן, פותח סדר של כעין כלל ופרט או רבוי ומיעוט הנסגר אחריו באזלא
(20) קרני-פרה	עוצר בדרגה 4 שלישי	1	1	1	כעין תלשא ותרסא ביחד כשיעור עליון ושיעור תחתון
(21) ירח-בן-יומן (=גלגל)	משרת, מחבר	1	1	1	עזר לקרני-פרה
(22) רביע = רביעי	עוצר בדרגה 3 משנה	552	2447	2122	ערך 4, 4 לימודים מונח רביע – לפחות 4
(23) שלשלת	עוצר בדרגה 2 מלך (תמיד פסק אחריה)	4	4	4	התלבטות הנחתכת בבת-אחת, ריכוז מדוקדק
(24) תביר	עוצר בדרגה 3 משנה	2679	2343	מחלק, ממעט, לא ממש	
(25) תלישא-גדולה = תלשא	עוצר בדרגה 4 שלישי	269	261	שיעורין חציצין מחיצין, בד"כ דו-כיווני בכתוב שלפניו ואחריו כל מונח לפניו מרבה לימוד בתפקיד תלשא	
(26) תלישא-קטנה = תרסא	משרת, מחבר, עוצר 4	448	458	448	שיעורין חציצין מחיצין, בד"כ חד-כיווני בכתוב שאחריו כל מונח לפניו מרבה לימוד בתפקיד תרסא
		460	729	269	בכתר 460 בחזקוני סה"כ תלשא ותרסא מוסברים 269 מהצירוף פזר תלישא מוסברים כ- 115
					תבניות מורכבות סוגרות דבור
					אתנה או סלוק ללא טפקא לפניהם
					הנושא ללא שנוי

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא - שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה; (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מינוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פוזר - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

טפחא אתנה	שנוי בנושא, הגבלה	שנוי בנושא, הגבלה	שנוי בנושא, הגבלה
טפחא סלוק	שנוי בנושא, הגבלה	שנוי בנושא, הגבלה	שנוי בנושא, הגבלה
טפחא בראש פסוק, אחריו	אתנה, או מונח אתנה,	410	410
טפחא בראש פסוק, סלוק	עשרת הדברות	שמות יתרו 3 3	כולל 6 שבשורה הבאה
מרכא טפחא	כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב	בדברים ואתחנן 3 3	בטעם עליון
מרכא טפחא	בתורה 3889 פסוקים	בתורה 4962 מופעים	בתנ"ך 11970 פסוקים
מרכא מלה מקף טפחא	בתורה 872 פסוקים	בתורה 901 מופעים	בתנ"ך 2838 פסוקים
וידבר ה' אל-משה לאמר:	70	70	69 מהם מרכא טפחא מרכא סלוק
ויאמר ה' אל-משה לאמר:	5	5	מרכא טפחא מרכא סלוק
תביר מרכא טפחא	לחלק/למעט מהקבוצה של	מרכא טפחא	
תביר מרכא (כנראה אחריו טפחא)	בתורה 1187	בתורה 1272	בתנ"ך 3833
תביר ללא דרגא או ללא מרכא לפניו	821	842	
תביר מלה מקף מרכא (כנראה אחריו טפחא)	בתורה 409	בתורה 422	בתנ"ך 1216
פ' - תביר מרכא טפחא	180 בתנ"ך מהם 46	180 בתנ"ך מהם 46	בתנ"ך 15074 מופעים
דרגא תביר טפחא	הפרטים בקבוצה בעלי הלכה שוה	תבנית זו והבאה בסה"כ	בתנ"ך 2960 מופעים
דרגא תביר מרכא טפחא	תבנית מרכא (א) דרגא תביר מ ט, (ב) תביר מ ט	כ-160 1026 962	
דרגא תביר [מרכא] טפחא	723	750	
דרגא מלה-תביר	258	263	סה"כ עם תביר בתווך 1673
שתי תבניות מיוחדות	שדרגא בראשן		
דרגא מרכא-כפולה טפחא	5	5	14 בכל התנ"ך
דרגא מונח רביע	תיקון שבירת הכלים, תיקון חטא אדם הראשון	58 59	
מרכא תביר טפחא	הפרטים בקבוצה בעלי הלכה לא שוה	תבנית זו והבאה	
מרכא תביר מרכא טפחא	תבנית מרכא (א) מרכא תביר מ ט, (ב) תביר מ ט	כ-109 660 681	
מרכא מלה-תביר		12 12	
תביר תביר		4 4	
תביר מלה-תביר		3 3	
תביר דרגא	6 בתנ"ך, 2 מהם בתורה	6 בתנ"ך, 2 מהם בתורה	
תביר מלה-דרגא	1 ביחזקאל	1 ביחזקאל	
תביר טפחא ללא דרגא או ללא מרכא לפנייהם	שני פרטים מצטרפים		
תביר טפחא ללא דרגא או ללא מרכא לפנייהם	11	11 11	מהם 10 רביע לפני תביר, 1 ז"ק, 1 קו"א
תביר מלה מקף טפחא ללא דרגא או ללא מרכא לפנייהם	12	12 12	מהם 10 רביע לפני תביר, 1 רביע גרשיים, 1 אתנה גרשיים
תבניות מורכבות סוגרות ענין			
מונח זקף-קטן במלה אחת	כעין ריבה וריבה את הכל נאמר במקצת ונוהג בכל (מידה י"ח מל"ב)	311 301 36	
קדמא ז"ק במלה אחת או במקף	כעין מוקדם והוא מאוחר בענין (מידה ל"א מל"ב)	כ-41 148 146	
יתיב [מונח] זקף-קטן	שני לימודים בז"ק לפחות אחד מהם ביתיב	רק 4 מקוטלגים	
פשטא [מונח] זקף-קטן	שני לימודים בז"ק	רק 14 מקוטלגים	

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור ל') כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בהצי פסוק – היקש; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גריש – גרישי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

		בפשט הכתוב		
		41	41	פשטא מונח מונח ז"ק
		רק 27 מקוטלגים		(אתנה או סלוק) [פשטא] מונח זקף-קטן
		מתוך כ-3048 מהפך 232 מקוטלגים		מהפך פשטא [מונח] ז"ק
		?21	?21	מהפך פשטא מהפך פשטא שני יוצאי מהפשט
	סה"כ: 174 684 684			זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים
		52	52	זקף-קטן זקף-קטן בין שני קיסרים
		31	31	זקף-קטן מלה מקף זקף-קטן בין שני קיסרים
		248	242	זקף-קטן מונח זקף-קטן
		84	84	זקף-קטן פשטא זקף-קטן
		71	17	זקף-קטן יתיב זקף-קטן
		50	50	זקף-קטן יתיב מונח ... זקף-קטן
		107	106	זקף-קטן פשטא מונח ... זקף-קטן
		94	94	זקף-קטן מהפך פשטא ... זקף-קטן
		רק 41 מקוטלגים		שלושה זקף-קטן בין שני קיסרים או שלושה כגון ז"ק רביע ז"ק
		176	175	זקף-קטן זקף-גדול בין שני קיסרים
גי' המלים ז"ק ז"ג עולה יסוד מלכות עולה תקעו	פסוק אחד מכיל ז"ק ז"ג, ז"ק ז"ג	26	26	זקף-קטן מלה-זקף-גדול
אפשר רמז ל-ר"ב (202) ניצוצות קדושה שנגאלו.	סה"כ 202, פסוק אחד מכיל ז"ק ז"ג, ז"ק מקף ז"ג	23	23	זקף-גדול מלים (0-אחדים) זקף-קטן בין שני קיסרים
		5	5	זקף-גדול זקף-גדול בין שני קיסרים
		2	2	זקף-קטן זקף-גדול זקף-גדול
		?63	?63	זקף-קטן זקף-גדול זקף-גדול
		2	2	פשטא פשטא רביע
		1	1	פשטא מונח רביע
		10	10	... זקף-קטן [...] קדמא ואולא
				קדמא מהפך פשטא
				(א) בד"כ קדמא מלמד על מוקדם, ראשון, מהפך פשטא מוציא מהפשט (ב) מלמד על חבירו שלפניו או חבירו שלפניו מלמד עליו
		206	203	קדמא מרכא
		4 + 38 (מלה מקף מרכא)		קדמא מרכא פשטא [מונח] ז"ק
		5	5	קדמא מרכא [מלה מקף] זרקא [מונח] סגול
		115	114	קדמא מרכא תביר
		0	0	קדמא מרכא מלה-תביר
		207	205	קדמא דרגא תביר
		0	0	קדמא דרגא מלה-תביר
		17	17	קדמא מלה-דרגא
				קדמא מרכא ללא תביר אחריו
		6	6	קדמא מלה-מרכא ותביר אחריו
		9	9	קדמא מלה-מרכא ללא תביר אחריו
				קדמא דרגא ללא תביר אחריו

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור) ל" כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **מצות ההשפחות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבוב, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכחה: **תלישא-גדולה** = **אלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכחה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא/ים אחר/ים בתושבע"פ.

מרכא פשטא	150	153	אפשר כי כולל קדמא מרכא
מרכא מלה-פשטא	איך		
מרכא מונח לגרמיה	6	6	44 בתנ"ך, 3 בדברים
קדמא ואולא	795	846	
קדמא ואולא קדמא	20	20	
קדמא ואולא מלה-קדמא	6	6	אין אולא-גרש מלה-קדמא ללא קדמא לפני אולא
קדמא ואולא במלה אחת	35	35	לוודא 35 או 38
קדמא ואולא ... קדמא ואולא באותו פסוק	בר' 6, שמ' 14, וי' 8, במ' 12, דב' 21		
קדמא ואולא ... קדמא באותו פסוק	בר' 2, שמ' 20, וי' 20, במ' 17, דב' 30		
קדמא ואולא ... קדמא ואולא באותו פסוק	בר' 1, שמ' 5, וי' 3, במ' 4, דב' 6		
קדמא ואולא ... קדמא ואולא בחצי פסוק	בר' 4, שמ' 7, וי' 3, במ' 7, דב' 13		
קדמא ואולא ... קדמא בחצי פסוק	בר' 1, שמ' 17, וי' 5, במ' 17, דב' 23		
גרשיים או גרש ... קדמא ואולא באותו פסוק	וי' 3, במ' 2, דב' 1		
קדמא ואולא רביע	201	201	כלל בעל ארבעה פרטים
קדמא רביע	2	2	כלומר אין קדמא רביע שניהם רק בקדמא ואולא במלה אחת
רביע קדמא (עם או בלי אולא)	235	237	
אולא-גרש קדמא	32	32	
גרשיים מלה-קדמא	7	7	כנ"ל
גרשיים קדמא	21	21	כנ"ל
גרשיים או אולא-גרש קדמא מהפך פשטא	10 + 3 = 13	13	דבר שהתחיל הושעה והתחיל או יתחיל שוב
גרשיים או אולא-גרש מונח מהפך פשטא	+1	+1	אפשר שזאת תבנית מורכבת (א) גר' מונח (ב) גר' מ פ אין
גרשיים קדמא תביר			
גרשיים קדמא מרכא תביר	3	3	כעין יצא להקל ולהחמיר
גרשיים קדמא מרכא זרקא	1	1	
גרשיים קדמא דרגא (רק עם תביר אחריו) (אין מונח או מרכא-כפולה)	5	5	כעין יצא להקל ולהחמיר
אולא-גרש דרגא (כנ"ל)	1	1	4 מהם דרגא תביר מרכא טפחא 1 דרגא תביר טפחא
גרשיים או אולא-גרש דרגא מונח רביע			גם מכיל תביר תביר מרכא טפחא (דב' ו, י')
גרשיים או אולא-גרש ... תביר			אפשר תבנית מורכבת (א) גרשיים מונח רביע (ב) דרגא מונח רביע כעין יצא להקל ולהחמיר
גרשיים מלה רביע	92	92	
גרשיים רביע	6	6	כנ"ל
גרשיים מונח מונח רביע	0		כנ"ל
אולא-גרש (ללא קדמא לפניו) מונח [מונח] רביע	25	25	כנ"ל
אולא-גרש מהפך פשטא	131	131	בר' 33 33; שמ' 27 27; וי' 18 18; במ' 24 24; דב' 29 29
גרשיים מהפך פשטא	115	116	בר' 34 34; שמ' 18 17; וי' 20 20; במ' 19 19; דב' 25 25
קדמא ואולא ... אולא-גרש או גרשיים מהפך פשטא			לפחות 20 מופעים לשתי התבניות זו והתבנית הבאה משתרעות על פסוק או שניים
קדמא ואולא ... אולא-גרש או גרשיים [מונח] רביע	20		לפחות 20
רביע בראש פסוק	280	280	
רביע אחרי אתנח	199	199	
רביע ... זקא-קטן בחצי פסוק	32	מקוטלגים	מהרז'ו ל"ד לא בא הכתוב לסתום אלא לפרש

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור) ל" כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ואור רבוי/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא/ים אחר/ים בתושב"ע"פ.

		27	27		אתנה מלה מקף רביע
					ללא טפחא בין סלוק לאתנה
					ללא טפחא בין אתנה לסלוק
				הרבה דברים הכל אחד או מטרה אחת, עשוי לציין התחדשות מתמדת	מלה פסק אתנה
				כנ"ל	מלה פסק סלוק
					פשטא מהפך פשטא

1.9 י"ג מדות ספרא ברייתא דרבי ישמעאל (בן רבי יוסי הגלילי) פרשה א (ש"ת בר-אילן)

רבי ישמעאל אומר בשלש עשרה מדות התורה נדרשת א' מקל וחומר, ב' מגזרה שוה, ג' מבנין אב מכתוב אחד, ד' מבנין אב משני כתובים, ה' מכלל ופרט מפרט וכלל, ו' מכלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, ז' מכלל שהוא צריך לפרט ומפרט שהוא צריך לכלל. ח' (?) כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כלו יצא, ט' כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ליטעון טען אחר שהוא כענינו יצא להקל ולא להחמיר, י' כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ליטעון טען אחר שלא כענינו יצא להקל ולהחמיר, י"א כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל לידון בדבר חדש, אי אתה יכול להחזירו לכללו עד שיחזירנו הכתוב לכללו בפירושו, י"ב דבר הלמד מענינו ודבר הלמד מסופו י"ג וכן שני כתובין המכחישים זה את זה עד שיבא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם.

1.10 ל"ב מדות ברייתא דרבי אל(י)עזר (בן רבי יוסי הגלילי)

(אוצר המדרשים (אייזנשטיין) ע' 265 – 266 (ש"ת בר-אילן)

(א) בריבוי, (ב) במיעוט, (ג) בריבוי אחר ריבוי, (ד) במיעוט אחר מיעוט, (ה) בקל וחומר מפורש, (ו) בקל וחומר סתום, (ז) בגזירה שוה, (ח) בבנין אב, (ט) בדרך קצרה, (י) מדבר שהוא שנוי, (יא) מסדור שנחלק, (יב) מדבר שבא ללמד ונמצא למד, (יג) מכלל שאחריו מעשה והוא פרטו של ראשון, (יד) מדבר גדול שנתלה בקטן ממנו להשמיע האזן בדרך שהיא שומעת, (טו) משני כתובים המכחישים זה את זה עד שיבא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם, (טז) מדבר שהוא מיוחד במקומו, (יז) מדבר שאינו מתפרש במקומו ומתפרש במקום אחר, (יח) מדבר שנאמר במקצת ונוהג בכלל, (יט) מדבר שנאמר בזה והוא הדין בחבירו, (כ) מדבר שנאמר בזה ואינו ענין לו אבל הוא ענין לחבירו, (כא) מדבר שהוקש לשתי מדות ואתה נותן לו כח היפה שבשתיהן, (כב) מדבר שחבירו מוכיח עליו, (כג) מדבר שהוא מוכיח על חבירו, (כד) מדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על עצמו, (כה) מדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על חבירו, (כו) ממשל, (כז) מלשון נופל על לשון, (כח) מכנגד, (כט) מלשון גימטריא, (ל) מלשון נוטריקון, (ל"א) אפי: חד אפא בחילוף האותיות, וחד שהוא בחשבון האותיות), (לא) ממוקדם ומאוחר שהוא בענין, (לב) ממוקדם ומאוחר שבפרשיות.

1.11 ע"פ מהרז"ו (זאב וואלף איינהארין) מדרש רבה

(כגון הוצאת ווגשל א' ל-ל"ב מדות ברייתא דרבי אל(י)עזר (בן רבי יוסי הגלילי)

(א) בריבוי, (ב) במיעוט, (ג) בריבוי אחר ריבוי, (ד) במיעוט אחר מיעוט, (ה) בקל וחומר מפורש, (ו) בקל וחומר סתום, (ז) בגזירה שוה, (ח) בבנין אב, (ט) בדרך קצרה, (י) מדבר שהוא שנוי, (יא) מסדור שנחלק, (יב) מדבר שבא ללמד ונמצא למד, (יג) מכלל שאחריו מעשה והוא פרטו של ראשון, (יד) מדבר גדול שנתלה בקטן ממנו להשמיע האזן בדרך שהיא שומעת, (טו) משני כתובים המכחישים זה את זה עד שיבא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם, (טז) מדבר שהוא מיוחד במקומו, (יז) מדבר שאינו מתפרש במקומו ומתפרש במקום אחר, (יח) מדבר שנאמר במקצת ונוהג בכלל, (יט) מדבר שנאמר בזה והוא הדין בחבירו, (כ) מדבר שנאמר בזה ואינו ענין לו אבל הוא ענין לחבירו, (כא) מדבר שהוקש לשתי מדות ואתה נותן לו כח היפה שבשתיהן, (כב) מדבר שחבירו מוכיח עליו, (כג) מדבר שהוא מוכיח על חבירו, (כד) מדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על עצמו, (כה) מדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על חבירו, (כו) ממשל, (כז) מנגד, (כח) ממעל, (כט) מלשון גימטריא (תרי אפי: חד אפי בחילוף האותיות, וחד שהוא בחשבון האותיות), (ל) מלשון נוטריקון, (לא) ממוקדם ומאוחר שהוא בענין, (לב) ממוקדם ומאוחר שבפרשיות.

[**מדרש תנאים, מהרז"ו איינהורן ע' קלז (אוה"ח)**] (לא) מוקדם והוא מאוחר בענין, (לב) מוקדם והוא מאוחר שבפרשיות

ע"פ [מהרז"ו מדרש רבה] כגון בהוצאת ווגשל מידה א' שהיא מידה ל"ג, כהמשך למספור לל"ב מידות לעיל, מדת סמוכים כעין (כב) מדבר שחבירו מוכיח עליו, (כג) מדבר שהוא מוכיח על חבירו, כגון בין תפקידי תבנית הטעמים מרכא טפחא בראש חצי פסוק (ב) רמו ללמוד מענין מחצי פסוק או פסוק (א) שלפניו. ואפשר שלפעמים ירמו ללמוד מ-(ב) ל-(א)
מהרז"ו ג' (=) ע"פ פ"א דרשו מדה אחת שהיא יסוד לכל המדות ... (והוא סתום) לא בא הכתוב לסתום אלא לפרש
מהרז"ו ג' (=) לה) כלל גדול כל שמעשיו סתומים ופירש במקום אחד לגנאי הרי כל מעשיו לגנאי עוד כלל אחד אמרו כל שמעשיו ומעשה אבותיו סתומים ופירש באחד מהם לשבח הרי הוא צדיק בן צדיק ואם לגנאי ה"ה רשע בן רשע (כגון בבלי מגילה טו, א).
מהרז"ו ד' (=) לט) אמרו תפסת מרובה לא תפסת (כגון בבלי חגיגה ז, א). ובת"כ (תורת כהנים) הוכיחו מזה מיעוט ימים שנים.
מהרז"ו ה' (=) מ) עוד אמרו גורעין ומוסיפין ודורשין ע' ד"ר פ"ב בסי"ב כ"ד ומש"ש.
מהרז"ו ו' (=) מא) עוד אמרו שנה עליו הכתוב לעכב. וכמ"ש בתורה ועל הישנות החלום וגו' וע"ש בב"ר
מהרז"ו ז' (=) מב) עוד כלל גדול במדרשי חז"ל בענין השמות אם נזכר שם אחד בשני מקומות הוא הכל ענין אחד ולומדים זה מזה ע"פ מדה ז' וי"ז.
ע"פ הוצאה אחרת של מ"ר (מדה שנמספרה כ-לג ובהוספה של ז' מדות של מהרז"ו תהיה מדה מג (=) מג) לימוד אלפניו ולאחוריו

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גרישי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

(לד = < מד) לימוד אלפניו ואלפני לפניו ולאחוריו
אוסף מהעיון
(מה) מיעוט ורבוי ומיעוט
(מו) ריבוי ומיעוט
(מז) מידת להפסיק הענין דברי רבי ישמעאל
(מח) ירושלמי יומא יג – שיעור מדויק, לעומת לא מדויק, ועוד מידה
(מט) בבלי יומא מב – ממילא, היפוך
(נ) פרט וכלל ופרט (בבלי נזיר לה)
(נא) טעמא דקרא מתאים גם ל- (כב) מדבר שחבירו מוכיח עליו
(נב) האמור לקרות מאוחר מתבצע ראשון
(נג) פעולה שהופסקה
(נד) פעולה החלה, מושהיית או מתכסיית, התחדשה או תתחדש המשכחה
(נה) לכתחילה ובפועל
(נו) שויון בין המעורבים בענין, שויון זמן, שויון מקום
(נז) חל בבת אחת, מיד, בעת ובעונה אחת; רגילות; מבין שניים יוצא אחד, זה וזה גורם ואפשר גם זה או זה גורם
(נח) חוזר וקורה, כעין בנין אב, היקש
(נט) חיווק לדברים, תוקף, עצמת טיעון
(ס) שנוי סדר מסוים, כאשר צריך תיקון גדול

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש הפסוק ולפינו שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע פ.

נאמר ב-(**דברים ואתחנן ד,ב**) **לֹא תִסְפוּ ... וְלֹא תִנְרְעוּ** ופלי **רש"י** (ע"פ **ספרי פ' ד פב**) כגון חמש פרשיות בתפילין (במקום הדרשה של ארבע, שב-**מכילתא דרבי ישמעאל בא** – **מסכתא דפסחא פרשה יח**), חמשת מינין בלולב (במקום הכתוב על ארבע מינין (**וי אמר כגמ**) **וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן פְּרִי עֵץ הַדָּר כַּפַּת תְּמָרִים וְעֵנַף עֵץ-עָבֹת וְעַרְבֵי-נַחַל**), וחמש ציציות (במקום הכתוב (**דב' תצא כב,ב**) **עַל-אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתֶךָ** ומה נדרש ב-**בבלי זבחים יח,ב** ארבע ולא (תגרעו לעשות על) שלוש כנפות, ולא (תוסיפו לעשות על) חמש כנפות).

לעומת הכתובים ודרשות התורה שבעל פה על **לֹא תִסְפוּ ... וְלֹא תִנְרְעוּ** לעיל, במצוות מילה נאמר (**בראשית לך-לך יז,ב**) **וּבֶן-שָׁמְנַת יָמִים יְמוּל** והתורה שבעל פה ב-**משנה שבת פ"ט,מ"ה** (מוסיפה זמן) קטן נימול לשמונה לתשעה לעשרה לאחד עשר לשנים עשר לא פחות ולא יותר .

לחז"ל היו מסורות של תורה שבעל פה איך לדרוש את הכתוב, וביניהן הלכה למשה מסיני, ומידות שהתורה נדרשת בהם, שבאמצעותם קבעו את ההלכה. הספר הזה מציע **השערה**, שאחד מתפקידי טעמי המקרא הוא **הדרכה** איך לדרוש את הכתוב באופנים שונים העוזרים להבנת דרשות התורה שבעל פה, וביניהן המיעוטים והרביים בדוגמאות לעיל.

ועוד, אפשר כי תבניות טעמי המקרא הם גם בין המקורות של כללים תורניים שונים. כגון כאשר מתעורר ספק האם לבצע מצוה שהיא מן התורה דוחים ביצוע המצוה. דוגמא לספק היא להיכן שייך זמן בין השמשות, האם ליום, שאורו מסתיים או ליום שמתחיל לילו. בגלל ספק זה נדחית מצות מילת קטן, שנולד בזמן בין השמשות מהיום השמיני ללידתו ליום אחר, כנאמר ב-**משנה שבת פ"ט,מ"ה** קטן נימול לשמונה לתשעה לעשרה לאחד עשר לשנים עשר לא פחות ולא יותר. אפשר כי תבנית טעמי המקרא של **וּבֶן-שָׁמְנַת יָמִים** המרמזת על לפחות ארבעה ימים שאליהם נדחה ברית מילה של וּלְד בריא בגלל ספק היום נולד בין השמשות (והם יום 9, 10, 11, 12 מעת הלידה) ועוד ימים אחרים מסיבות אחרות, משמשת גם כאחד ממקורותיו של הכלל התורני שבמצב ספק נדחה החיוב של ביצוע מצוה.

[רש"י בבלי סוטה מט,א מתני'] משמת בן זומא - בטלו הדרשנים. הדרשנים - שהיה בקי בטעמי המקראות כדאמר לא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא (ברכות דף יב:). **[רש"י בבלי סוטה מט,ב]** משמת ר"ע - בטלו זרועי תורה. זרועי תורה - עומק סברא ולסמוך טעמי תורה שבעל פה על מדרשי המקראות (אלו טעמי המקרא) ואותיות היתרים ולשונות המשתנים במקרא. **[מהרש"א חידושי אגדות בבלי עירובין כא,ב]** מבאר שמה שאמר רב המנונא כי שלמה אמר על כל דבר ודבר של סופרים (**מלכים א' ה,ב**) **חַמְשָׁה וְאַלְף** טעמים, דפי' מלת טעמים לאו היינו טעם הענין אלא פיסוק טעמים כגון זקא וסגול כו' שיש לנו היה לו לשלמה ה' ואלף פיסוק טעמים והיינו דכניה אותן **שיר' דפיסוק טעמים** לפי הנועות של הפיסוק הוא ממש שיר וב(בבלי) **נדרים** (לז,ב) מוכח שהן מן התורה מדכתיב (**נחמיה ח,ת**) **וַיְבַרְכֵנוּ בַּמִּקְרָא** וגו' ודקאמר נמי בסמוך (האמורא רבא) **דאגמריה** בסימני טעמים היינו נמי ע"י פיסוק טעמים ונקט ליה הכא (כדברי האמורא רב המנונא) גבי דברי סופרים לרבותא (להדוש) דאפילו בד"ס (בדברי סופרים) היה לו פיסוק טעמים וכ"ש בד"ת (וכל שכן בדברי תורה) ודו"ק:

טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, מבוא, התשס"א – התשפ"ה

ISBN 978-965-91868-5-3

הוצא לאור ע"י הכותב, תשרי התשפ"ה
הדף היומי 5 ד' 13 תל-אביב ת"ו 6944027,
ת"ד 58256 ת"א 6158102